

Pit

CULTUURWIJZER

MONITORINGE RAPPORT

INHOUDSOPGAVE

5 1. INLEIDING

6 2. UITGANGSPUNTEN WERKWIJZE

7 3. MONITORINGSVRAGEN

- 3.1 Gebieden waarop behoefte is aan monitoring en evaluatie
- 3.2 Monitoringsvragen

8 4. OPZET EN UITWERKING MONITORING

- 4.1 Onderzoeksmethode
- 4.2 Respondenten
- 4.3 Gebruik monitoringsgegevens

10 5. RESULTATEN MONITORING

- 5.1 Resultaten interviews schoolbesturen
- 5.2 Resultaten interviews scholen
- 5.3 Resultaten interview opleidingen
- 5.4 Resultaten interviews culturele veld

32 6. TEVREDENHEID MET DE DIENSTVERLENING VAN PIT CULTUURWIJZER

- 6.1 Tevredenheid scholen met de dienstverlening van Pit Cultuurwijzer
- 6.2 Tevredenheid culturele veld met de dienstverlening van Pit Cultuurwijzer

37 7. CONSEQUENTIES MONITORINGSRESULTATEN VOOR (BIJ)STURING TRAJECT

- 7.1 Cultuureducatie: belang en investering
- 7.2 De Cultuur Loper: gezamenlijke stip op de horizon
- 7.3 Diversiteit: kracht en inspanning
- 7.4 De Cultuur Loper: dubbel innoveren in het kwadraat
- 7.5 Consequenties van de bevindingen: actiepunten voor Pit Cultuurwijzer

1.

INLEIDING

Penvoerder SCHUNCK geeft voor Parkstad Limburg in de periode 2017-2020 met Pit Cultuurwijzer uitvoering aan het ontwikkelingstraject Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK).

Een onderdeel van de CmK-overeenkomst vormt de monitoring en evaluatie van het uit te voeren traject. Aan O+A onderzoek-advies is gevraagd de monitoring uit te voeren.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de eerste monitoringsronde die is uitgevoerd tussen oktober 2018 en mei 2019.

Allereerst worden in hoofdstuk 2 de uitgangspunten voor de werkwijze geschetst die is gevolgd bij de opzet en uitwerking van de

monitoring. Vervolgens (h.3) vindt een uitwerking plaats van de monitoringsvragen, gevolgd door een nadere beschrijving van de opzet en uitwerking van de monitoring in hoofdstuk 4. De resultaten van de monitoring worden weergegeven in hoofdstuk 5, waarin achtereenvolgens gegevens worden gepresenteerd met betrekking tot schoolbesturen (5.1), scholen (5.2), opleidingen (5.3) en het culturele veld (5.4). Over de tevredenheid van de scholen en het culturele veld over de dienstverlening van de Pit Cultuurwijzer projectgroep wordt verslag gedaan in hoofdstuk 6. In hoofdstuk 7 tenslotte worden consequenties van de resultaten van de monitoring geformuleerd.

2.

UITGANGSPUNTEN WERKWIJZE

Om de monitoring zo goed als mogelijk aan te laten sluiten op de (informatie)behoeften van de penvoerder, zijn de projectleider, de drie intermediairs van de Pit Cultuurwijzer projectgroep en O+A onderzoek-advies op 27 juni 2018 nagegaan op welke vragen de monitoring een antwoord dient te geven. Op basis daarvan is een voorstel gemaakt voor de periode 2018 – 2020. Op 19 september 2018 zijn in een vervolgbijeenkomst nadere afspraken gemaakt, die in een werknotitie zijn verwerkt.

Een belangrijke overweging bij deze opzet is, dat SCHUNCK zich nadrukkelijk heeft uitgesproken voor een kwalitatieve benadering van de monitoring van Pit Cultuurwijzer. Het voordeel hiervan is, dat de monitoring diepgaande resultaten kan opleveren omdat er meer mogelijkheden zijn om 'door te vragen' en gegevens interactief te verzamelen, dan het geval is bij een kwantitatieve insteek. Het nadeel van deze benadering is echter, dat deze erg arbeidsintensief is.

Rekening houdend met de wens van een kwalitatieve benadering is gekozen voor (een) werkwijze(n) waarbij medewerkers van Pit Cultuurwijzer (i.c. de projectleider Pit Cultuurwijzer, de intermediairs en de projectmedewerkers) een relatief grote rol spelen. Om dit voor hen werkbaar te laten zijn, voldoet de gekozen opzet aan de volgende voorwaarden:

- De rol van de projectgroepleden (i.c. de intermediairs, de projectleider en de projectmedewerkers) in de monitoring is zoveel als mogelijk zodanig gekozen dat er sprake is van een integratie van werkzaamheden die zij toch al (moeten) uitvoeren vanuit hun functie.
- De werkzaamheden die de projectgroepleden uitvoeren in het kader van de monitoring voorzien hen van informatie die belangrijk is voor henzelf om hun functie adequaat te kunnen uitoefenen.
- De projectgroepleden vervullen geen rol in het vragen naar beoordelingen van hun eigen werkzaamheden.

3.

MONITORINGSVRAGEN

3.1 Gebieden waarop behoefte is aan monitoring en evaluatie

In grote lijnen zijn tijdens de bijeenkomst op 27 juni 2018 vier monitoringsgebieden geformuleerd. Deze vier gebieden geven weer op welke punten er vooral behoefte is aan informatie om het traject adequaat te kunnen (bij)sturen. Het betreft:

- Het / de veranderingsproces(sen) op de deelnemende scholen;
  - De opzet en het functioneren van netwerken / verbindingen;
  - Het draagvlak voor en de rol(len) van Pit Cultuurwijzer;
  - De beoordeling van de dienstverlening van Pit Cultuurwijzer.
- Per gebied zijn kernvragen geformuleerd, die hieronder zijn verwoord.

Naast deze kernvragen is ook een aantal mogelijke uitdagingen / problemen geformuleerd:

- Het niet gemeente-overstijgend denken en werken van het betrokken culturele veld en de betrokken gemeenten;
- De (grote) verschillen in onderling overleg en afstemming tussen scholen, het culturele veld en gemeenten, per gemeente;
- Verduurzaming van cultuureducatie is een belangrijk punt waaraan binnen DCL aandacht wordt besteed. Een belangrijk aandachtspunt is, dat echte verduurzaming de nodige aandacht en inspanning vergt;
- De coachingsrol van de intermediairs.

3.2 Monitoringsvragen

De in 3.1 aangegeven gebieden zijn uitgewerkt in de volgende vragen:

3.2.1 Monitoringsvragen met betrekking tot het / de veranderingsproces(sen) op de deelnemende scholen

Kernvraag 1.1: Hoe betrokken zijn de schoolbesturen bij CmK?

- Moeten schoolbesturen meer betrokken worden?
- Welke rol(len) kunnen (en moeten) schoolbesturen spelen? In het bijzonder in de verankering van cultuureducatie?

Kernvraag 1.2: Maakt cultuureducatie (structureel) deel uit van het werken van het team van de school?

- Maakt cultuureducatie (structureel) deel uit van het werken van de ICC-er; de directeur en de teamleden?
- In welke mate is hiervan sprake? Adoptie; implementatie; verankering?
- Welke ondersteuning en/of scholing is nodig om de teams hierbij te helpen?

Kernvraag 1.3: Is DCL voor alle scholen in de regio de beste werkwijze?

- Is DCL voor alle scholen in de regio de beste werkwijze?

3.2.2 Monitoringsvragen met betrekking tot de opzet en het functioneren van netwerken / verbindingen

- Hoe functioneren de netwerken voor wat betreft de drie 'hoofdactoren': scholen (po/vo); het culturele veld (culturele instellingen, zzp'ers en verenigingen) en voor- en naschoolse opvang?
- Hoe worden verbindingen gelegd met onder andere de pabo en kunstvakopleidingen?
- Zijn de netwerkactiviteiten die Pit Cultuurwijzer uitvoert zinvol (zowel qua opzet als inhoud)?
- Is het culturele veld zich bewust van het belang dat zij met haar visie en activiteiten aansluit bij de visie van de scholen?
- Hoe kan Pit Cultuurwijzer zorgen voor toegankelijke en continue kennisdeling?

3.2.3 Monitoringsvragen met betrekking tot het draagvlak voor en de rollen van Pit Cultuurwijzer

- Waarom doen niet alle scholen in de regio mee met CmK?
- Wat is nodig om hen wel mee te laten doen met CmK?
- Weten instellingen Pit Cultuurwijzer te vinden met hun vragen over dialooggericht werken?

3.2.4 Monitoringsvraag met betrekking tot de beoordeling van de dienstverlening door Pit Cultuurwijzer

- Hoe beoordelen de scholen en het culturele veld de dienstverlening van Pit Cultuurwijzer?

4.

OPZET EN UITWERKING MONITORING

Dit hoofdstuk bevat informatie over de gekozen onderzoeksmethode (4.2), de respondenten (4.3) en het gebruik van de resultaten van de monitoring (4.3).

4.1 Onderzoeksmethode

Gekozen is voor het interviewen van vertegenwoordigers van de vier groepen betrokkenen:

- De schoolbesturen
- De scholen
- De opleidingen
- Het culturele veld

In 4.2 is aangegeven hoe de selectie van respondenten uit deze vier groepen heeft plaatsgevonden.

Voor alle groepen betrokkenen is door O+A onderzoek-advies een interviewleidraad opgesteld. De inhoud van deze interviewleiden is in nauw overleg met de Pit Cultuurwijzer projectgroep tot stand gekomen.

Alle interviews zijn uitgevoerd door leden van de Pit Cultuurwijzer projectgroep. Van elk interview is een verslag gemaakt. De verslagen zijn door O+A onderzoek-advies verwerkt in dit rapport.

Daarnaast is bij de respondenten van de scholen en het culturele veld gepeild hoe tevreden zij zijn over de dienstverlening van de Pit Cultuurwijzer projectgroep. Alle geïnterviewde personen hebben hiervoor van O+A onderzoek-advies een verzoek gekregen om een korte (kwalitatieve) vragenlijst in te vullen, waarvan de gegevens anoniem zijn verwerkt.

Er is niet gekozen voor het betrekken van leerlingen en/of hun ouders bij dit onderzoek, omdat dit nog te vroeg is in het proces. Nagegaan zal worden of dit in de volgende monitoringsronde wel zal worden opgenomen, of dat gekozen zal worden voor een andere methode om de betrokkenheid van / resultaten bij leerlingen en/of hun ouders zichtbaar te maken.

4.2 Respondenten

4.2.1 Besturen

In 2018 namen in totaal 27 scholen deel aan De Cultuur Loper, die in Parkstad Limburg wordt uitgevoerd door Pit Cultuurwijzer. De meeste van deze scholen vallen onder twee schoolbesturen: MOVARE (achttien scholen) en INNOVO (acht scholen).

Daarnaast neemt nog één school deel, die onder een eigen schoolbestuur valt. In deze monitoring is ervoor gekozen de interviews te houden met de contactpersonen cultuureducatie van de twee grote schoolbesturen. Daarmee is 96% van de scholen vertegenwoordigd.

4.2.2 Scholen

Voor de interviews met de scholen zijn zowel de directeur als de interne cultuurcoördinator van de school uitgenodigd. Om een beeld te krijgen van de mate waarin cultuureducatie binnen de school een plek krijgt in het curriculum, is van belang dat de te interviewen scholen in ieder geval de stap van de teambijeenkomst hebben gezet. Dat is eind 2018 het geval voor ruim tien scholen. In totaal zijn negen scholen uitgenodigd voor een interview. De interviewer is de intermediair die de school begeleidt in het DCL-traject. Wegens omstandigheden kon het geplande interview met één van de scholen niet doorgaan en lukte het niet binnen redelijke tijd een nieuwe afspraak te maken. De interviewgegevens hebben derhalve betrekking op acht scholen. Daarmee is 30% van de DCL-scholen bevraagd in deze monitoringsronde.

4.2.3 Opleidingen

Pit Cultuurwijzer werkt samen met één pabo en drie kunstvakopleidingen. De kunstvakopleidingen zijn het Conservatorium, de Academie voor Beeldende Kunst (ABK) en de Toneelacademie. Alle drie zijn ze gevestigd in Maastricht. Pit Cultuurwijzer heeft in overleg met de pabo een presentatie gegeven aan tweede- en derdejaars studenten rondom CmK

in Zuid-Limburg. Hierbij zijn ook de andere penvoerders betrokken geweest. In het verlengde daarvan is een workshop uitgevoerd met studenten die ook stage liepen in de regio Parkstad, om hen op een praktische manier te laten ervaren op welke wijze Pit Cultuurwijzer met scholen werkt aan de visie op cultuureducatie. Hierop is voornamelijk geen vervolg geweest. Daarnaast is een docent van de pabo benaderd en bereid gevonden om de ICC-cursus te verzorgen in het schooljaar 2018-2019. In het plan van aanpak Pit Cultuurwijzer staat ook dat twee studenten van de pabo zitting hebben in de Klankbordgroep. Voornamelijk is het niet gelukt dit plan te realiseren. Ook staat in het plan van aanpak dat er binnen Pit Cultuurwijzer ruimte is om stage te lopen. In overleg met de pabo is echter gebleken dat er binnen hun curriculum geen ruimte is voor stages buiten het onderwijs.

Op uitnodiging van het Conservatorium heeft Pit Cultuurwijzer een presentatie gegeven aan tweede- en derdejaars studenten Docent Muziek. Centraal stond de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, op welke wijze deze ingevuld wordt in de regio Parkstad en wat de consequenties kunnen zijn voor hen, mochten zij werkzaam worden in deze regio. Intentie is om dit regelmatig te doen. Vervolg is voornamelijk niet gepland. Sinds het begin van het project is een student van de Academie voor Beeldende Kunst lid van de Klankbordgroep. Daarnaast zijn er verkennende gesprekken geweest om stageplekken te presenteren aan studenten van de ABK. Tevens is gesproken over een mogelijke samenwerking, waarbij studenten praktijkervaring kunnen opdoen in het primair onderwijs in de regio Parkstad. De meeste stages volgen de studenten in het voortgezet onderwijs. Door deze stap te zetten zouden ook leerkrachten primair onderwijs geïnspireerd kunnen raken. Overleg hierover wordt vervolgd in de komende periode. Zeker met het oog op de student Master Kunsteducatie. Met de Toneelacademie hebben nog geen contacten plaatsgevonden.

Voor de interviews met de opleidingen zijn de contactpersonen uitgenodigd van de pabo, het Conservatorium en de Academie voor Beeldende Kunst. Daadwerkelijk heeft één interview plaatsgevonden: met de . Het interview met het Conservatorium is niet doorgegaan wegens langdurige afwezigheid van de contactpersoon. De ABK heeft geen gehoor gegeven aan de verzoeken om een gesprek te plannen.

4.2.4 Het culturele veld

Het in Parkstad Limburg werkzame culturele veld kan in grote lijnen in vier groepen uiteen worden gezet. Het betreft de instellingen die hebben meegedacht met het plan van aanpak, overige instellingen, zzp'ers en de amateurverenigingen. Instellingen die hebben meegedacht met het plan van aanpak zijn:

- SCHUNCK (multidisciplinaire presentatie- en educatie

instelling voor muziek, dans, kunst en literatuur). SCHUNCK is daarnaast ook penvoerder CmK;

- Parkstad Limburg Theaters (instelling voor podiumkunsten);
- Stichting Muziekschool Kerkrade (instelling voor muziek- en dansonderwijs);
- Continium discover center (museale instelling rondom techniek, design en deel erfgoed);
- Vrije Academie Parkstad Vazom (centrum voor kunsteducatieve vormen, zowel voor onderwijs als de vrije tijdsmarkt, daarnaast ook aanbieder van een multidisciplinair kunstkeuzemenu voor primair onderwijs);
- Historisch Goud (erfgoedinstelling met musea Kasteel Hoensbroek en Thermenmuseum en een centrum voor archeologie De Vondst);
- Popschool Parkstad (muziekinstelling voor individuele en groepslessen op het gebied van popmuziek);
- Het Nederlands Mijnmuseum (museale erfgoedinstelling rondom mijnverleden).

Naast deze instellingen onderhoudt Pit Cultuurwijzer ook contacten met andere instellingen, maar dat blijft op het vlak van informeren en uitnodigen voor netwerkbijeenkomsten. Het betreft HFC dancestudio, Cinesud (instelling voor film), Bibliotheken Parkstad, Oefenbunker (instelling voor popmuziek), philharmonie zuidnederland en 't Laagland (jeugdtheater). De derde partij zijn zzp'ers, die actief zijn in Parkstad Limburg. Drie van vier geïnterviewde zzp'ers hebben deelgenomen aan Grondstof en zijn actief op het terrein van Museumeducatie/ beeldend, dans en tekenen. Ook andere zzp'ers worden door Pit Cultuurwijzer benaderd en geïnformeerd. Zij worden ook uitgenodigd voor netwerkbijeenkomsten. Een enkeling is ook betrokken bij een deskundigheidsbevorderingstraject of een co-creatie.

Pit Cultuurwijzer is ook aan het verkennen welke plek zij kan innemen voor amateurverenigingen in Parkstad. Daarvoor is een bijeenkomst georganiseerd voor muziekverenigingen, waarvoor meer dan 30 verenigingen belangstelling toonden. Echter wil Pit Cultuurwijzer niet in de plaats komen van reeds bestaande instanties en samenwerkingsverbanden (lokale federaties, Huis van de Kunsten e.d.).

Voor de interviews zijn een of meerdere contactpersonen uitgenodigd van alle acht instellingen die hebben meegedacht met het plan van aanpak en vier zzp'ers.

4.3 Gebruik monitoringsgegevens

Nadat alle interviews en tevredenheidsspeilingen zijn gehouden en de resultaten zijn beschreven in dit rapport, is in een gezamenlijke bijeenkomst van de Pit Cultuurwijzer projectgroep en O+A onderzoek-advies verkend wat de consequenties zijn van de uitkomsten van de monitor voor de (bij)sturing van het traject. De bevindingen van deze bijeenkomst zijn beschreven in hoofdstuk 6 van dit rapport.

5.

RESULTATEN MONITORING

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de monitoring gepresenteerd. Achtereenvolgens betreft het de resultaten van de interviews met de schoolbesturen (5.1), de interviews met de scholen (5.2), de interviews met de opleidingen (5.3), de interviews met het culturele veld (5.4) en van de vragenlijst over de tevredenheid met de dienstverlening van Pit Cultuurwijzer bij scholen en het culturele veld (5.5).

5.1 Resultaten interviews schoolbesturen

In de interviewleidraad voor de besturen worden de volgende zes hoofdvragen gesteld:

- Wat is de positie en wat zijn de rollen en taken van de contactpersoon van het bestuur ten aanzien van het CmK-traject op hun scholen?
- Wat is de positie en wat zijn de rollen en taken van de andere bestuursleden ten aanzien van het CmK-traject op hun scholen?
- Welke relatie heeft het bestuur met de scholen ten aanzien van het CmK-traject?
- Welke relatie heeft het bestuur met Pit Cultuurwijzer ten aanzien van het CmK-traject?
- Hoe belangrijk is het dat scholen die nu nog niet deelnemen aan het CmK-traject dat wel gaan doen?
- Hoe is de stand van zaken met betrekking tot de bestuursrol zoals destijds door u aangegeven in het plan van aanpak?

5.1.1 Positie, rollen en taken van de contactpersoon

Er is sprake van een verschillende situatie per bestuur. De contactpersoon van INNOVO is nieuw en niet vanaf het begin betrokken geweest bij de plannen van Pit Cultuurwijzer. Door omstandigheden heeft er binnen het bestuur geen overdracht

van werkzaamheden plaatsgevonden. Voorafgaand aan het interview is de contactpersoon geïnformeerd over Pit Cultuurwijzer en CmK. De contactpersoon van MOVARE is wel vanaf het begin betrokken geweest, maar door gewijzigd beleid zijn zijn taken op het terrein van cultuureducatie overgedragen aan het onderwijsbureau van MOVARE. Daar heeft op dit moment nog geen structurele inpassing binnen het takenpakket plaatsgevonden en tot het moment waarop daarvan sprake is, neemt de contactpersoon de honneurs nog waar.

Beide contactpersonen onderkennen het belang van cultuureducatie, maar geven tegelijkertijd aan dat het slechts een van de vele topics is die spelen binnen hun bestuur. De meest belangrijke informatiebron van het traject zijn voor een van de contactpersonen de stuurgroep vergaderingen die worden georganiseerd. Hij zorgt altijd voor terugkoppeling van hetgeen is besproken binnen zijn bestuur. De andere contactpersoon is door omstandigheden tot op heden niet in de gelegenheid geweest deel te nemen aan deze stuurgroepvergaderingen. Voor zijn informatie is hij vooral afhankelijk van wat hij hier en daar opvangt over de stand van zaken van cultuureducatie op de scholen.

5.1.2 Positie, rollen en taken van de andere bestuursleden

In hoeverre de andere bestuursleden cultuureducatie van belang vinden is niet altijd bekend. Wel is duidelijk dat cultuureducatie niet erg hoog op de prioriteitenlijst van de bestuurders staat en dat andere topics voorrang krijgen op de beleidsagenda van het bestuur. Communicatie over cultuureducatie binnen het bestuur vindt summier plaats.

Voor beide besturen geldt, dat ze ervoor kiezen om ten aanzien van cultuureducatie 'bottom-up' te werken. De scholen kiezen zelf voor deelname en bepalen hun eigen rol en activiteiten. De rol van het bestuur is beperkt tot het stimuleren van deelname.

5.1.3 Relatie van het bestuur met de scholen ten aanzien van het CmK-traject

Geen van beide besturen communiceert direct met de scholen over cultuureducatie. Dit geldt zowel voor de scholen die deelnemen aan het traject van Pit Cultuurwijzer als voor de scholen die dat (nog) niet doen. Een van de besturen heeft plannen om een online platform te organiseren, waarin ook cultuureducatie een plek kan krijgen.

Een van de contactpersonen erkent het belang van een gecertificeerd ICC-er op de scholen. De andere contactpersoon twijfelt hieraan. Beiden wijzen op de beperkte mogelijkheden / faciliteiten die aanwezig zijn op de scholen om leerkrachten te laten deelnemen aan ICC-scholing. En dat is een belangrijke reden om dit niet verplicht te stellen.

5.1.4 Relatie van het bestuur met Pit Cultuurwijzer ten aanzien van het CmK-traject

Een van de contactpersonen geeft aan graag op de hoogte te worden gehouden van wat er speelt binnen Parkstad als het gaat om cultuur en aanpalende beleidsterreinen. En van wat er speelt en leeft op de scholen die deelnemen aan het traject van Pit Cultuurwijzer. Op grond hiervan kan worden nagegaan waar Pit Cultuurwijzer tegenaan loopt en wat het bestuur daarin kan betekenen.

De andere contactpersoon geeft aan voornamelijk geen wensen of behoeften te hebben ten aanzien van Pit Cultuurwijzer. Wel wordt een warme overdracht van de portefeuille naar het onderwijsbureau in de vorm van een gezamenlijk gesprek wenselijk geacht.

5.1.5 Het belang dat scholen die nu nog niet deelnemen aan het CmK-traject dat wel gaan doen

De Cultuur Loper is volgens beide contactpersonen voor alle scholen een goede (of misschien wel de beste) werkwijze om cultuureducatie een structurele plek in het curriculum te geven. Een van de contactpersonen formuleert het als volgt:

"Scholen krijgen met De Cultuur Loper een structuur en begeleiding geboden om op een duurzame manier na te denken over de plek van cultuureducatie in hun curriculum. Daarbij houden de scholen regie op tempo en inhoud. Ook de volgorde waarin gewerkt wordt is de juiste: eerst werken aan een duidelijke structuur, daarna werken aan activiteiten en daarna (als er ruimte en behoefte is) met extra gelden kijken naar extra mogelijkheden".

Op de vraag waarom (nog) niet alle scholen binnen het bestuur deelnemen aan De Cultuur Loper antwoordt een van de contactpersonen dat er twee aannemelijke oorzaken zijn.

"Enerzijds maakt onbekend ook onbemind. Scholen die niet weten wat het precies inhoudt en wat de meerwaarde voor de school is, zullen minder geneigd zijn om deel te nemen. Zeker rekening houdend met de werkdruk anderzijds. Met name kleine scholen hebben hun handen vol aan het verdelen van het volle takenpakket onder een aantal werknemers. Een nieuw, onbekend visietraject heeft dan geen prioriteit".

Overigens geldt ook hier dat de scholen zelf aan zet zijn. De besturen willen en zullen scholen nooit verplichten om deel te gaan nemen aan De Cultuur Loper.

5.1.6 Stand van zaken bestuursrol zoals oorspronkelijk aangegeven in het plan van aanpak

In het plan van aanpak dat door Pit Cultuurwijzer voor CmK is opgesteld zijn de besturen destijds intensief betrokken geweest. Enkele onderwerpen die zij hebben ingebracht worden hieronder besproken.

Aangegeven is, dat van belang werd geacht dat scholen investeren vanuit de prestatiebox. De vraag is of dit gebeurt en of hierover met de scholen wordt gecommuniceerd. De besturen houden geen vinger aan de pols om na te gaan of dit daadwerkelijk gebeurt.

In het plan van aanpak gaven de besturen aan de 1-op-1 begeleiding door intermediairs van belang te vinden.

Een van de contactpersonen onderschrijft dit belang en geeft aan dat hiermee moet worden doorgegaan.

De andere contactpersoon geeft aan dat er weinig zicht is op hoe de scholen dit ervaren. Maar voor hem is het feit dat zo veel scholen binnen een dik jaar deelnemen wel een teken dat het functioneert. Dit is in de vorige planperiode niet gelukt.

Zichtbaarheid en kennisdeling was een ander punt dat relevant werd geacht door de schoolbesturen. Onder andere met behulp van scholen die goede CmK-ambassadeurs zijn. Zoals bij eerdere hoofdvragen besproken is deze zichtbaarheid nog niet groot. Een van de besturen hoopt dit te kunnen realiseren met behulp van het online platform dat het bestuur wil gaan oprichten.

Een ander punt waaraan de schoolbesturen belang hechtten in het plan van aanpak betreft ouderbetrokkenheid. De vraag is of daarvan sprake is, en zo ja, hoe. Beide contactpersonen geven aan werk te maken van ouderbetrokkenheid. Overigens meer algemeen dan op het specifieke terrein van cultuureducatie.

5.2 Resultaten interviews scholen

In de interviewleidraad voor de scholen worden de volgende vier hoofdvragen gesteld:

- Hoe is de deelname aan DCL tot stand gekomen?
- Hoe verloopt de huidige deelname aan DCL?
- Wat zijn de toekomstverwachtingen van de school ten aanzien van DCL?
- Welke ondersteuningsbehoeften heeft de school?

5.2.1 Totstandkoming deelname aan DCL

Aanleiding deelname DCL

Ongeveer de helft van de scholen geeft aan geattendeerd te zijn op de mogelijkheid om deel te gaan nemen aan Pit Cultuurwijzer. Hetzij via e-mail; hetzij in een gesprek naar aanleiding van de ontevredenheid van de school met de toenmalige situatie van cultuureducatie. Op ongeveer de helft van de scholen kwam het initiatief vanuit de ICC-er (soms samen met de directeur); op een andere school vanuit de cultuurcommissie en op weer een andere school kwam het initiatief vanuit het team.

De scholen zijn vooral in het traject ingestapt, omdat ze bewuster met cultuureducatie aan de slag willen gaan en cultuur vaker, meer structureel en breder willen gaan inzetten. Het krijgen/uitbouwen van een visie, het meer lijn krijgen in cultuureducatie en het op zoek gaan naar een doorgaande leerlijn zijn uitwerkingen die de scholen aan het project wilden gaan geven.

"Pit past prima bij behoefte van onze school om meer lijn te krijgen in het cultuuronderwijs. Zodat het minder persoonsafhankelijk is en verder gaat dan "losse workshops"

die we in het verleden deden. De samenwerking was een logisch vervolg op het CmK-project Abel van SCHUNCK".

"We vonden het belangrijk om cultuur meer aandacht te geven op de school. Als kapstok voor leren in de bredere zin, een bijdrage aan de ontwikkeling van elk kind. Met name dat andere mensen het belang ook zien. Vanaf het fundament gaan kijken, vanuit een visie en dat het niet "zomaar iets is". Om de kwaliteit van cultuureducatie te verbeteren en te verduurzamen. Het is niet een los projectje".

"We zijn een aantal jaren geleden gestart met het programma kunstmenu van de Vrije Akademie ZOM, vanuit dit programma hebben we de volgende stap genomen en het programma kunstkoffer (bewuster keuzes maken, verdeling ontwikkelingsfasen) afgenomen. Tussendoor hebben we diverse projecten uitgeprobeerd en daaruit is gebleken dat we het proces erg belangrijk vinden. Toen de kunstkoffer en het project van SIEN (CmK vorige periode) afliepen, kwam Pit Cultuurwijzer op het juiste moment. We willen namelijk cultuur breder inzetten en het proces aangaan, deze kansen zagen we bij Pit".

Betrokkenheid team bij besluit tot deelname

Op twee scholen is het team niet betrokken geweest bij het besluit om deel te gaan nemen aan het traject, en op 1 school is het besluit om deel te gaan nemen medegegeeld aan het team.

"Het team is in eerste instantie niet betrokken geweest bij het besluit om deel te gaan nemen, maar wel in tweede instantie. We hebben vanuit enthousiasme erover verteld, maar niet gevraagd om dat samen te gaan doen".

Op ongeveer de helft van de scholen is het idee om deel te gaan nemen door de ICC-er / directeur / cultuurcommissie voorgelegd aan het team.

De scholen zijn in het algemeen tevreden over de wijze waarop ze het team hebben betrokken bij het besluit tot deelname. Soms konden ze niet anders vanwege de druk die er was om (snel) te beslissen. Andere scholen kozen er welbewust voor om eerst 'klein' te beginnen en later het draagvlak voor deelname uit te bouwen naar het gehele team. Een aantal andere scholen

vond het belangrijk om vanaf het begin draagvlak te hebben bij het gehele team.

"Je moet het grote gros van het team achter het besluit tot deelname hebben staan, anders hoef je er niet aan te beginnen. Er was ook een behoefte voor de leerlingen. De kinderen per locatie verschillen heel erg door de wijk waarin ze liggen. Bij de ene locatie ligt een culturele opvoeding wat meer bij de ouders; theater en museumbezoek zit standaard in het opvoedprogramma. Bij de andere locatie is dat minder. Maar toch, met zo'n grote groep in het theater zijn: dat zijn dingen die kinderen via school ervaren en dat vinden we belangrijk".

"Onze school werkt vanuit werkgroepen. Eerst daar draagvlak daarna pas de rest van het team. Het is dus niet nodig om iedereen in het gehele traject te betrekken".

Verwachtingen DCL-traject

Bijna de helft van de scholen geeft aan vóór de start geen heldere/specifieke verwachtingen ten aanzien van het DCL-traject te hebben gehad. Een school sprak de verwachting uit dat het traject zou aansluiten bij hun ontwikkelingen. Ongeveer de helft van de scholen verwachtte met het traject een heldere, gedragen visie te krijgen die verweven zou worden in het curriculum van de school.

"Er waren weinig verwachtingen in het begin. In eerste instantie was de vraag: wat willen we met de school? We zijn goed geholpen doordat er vragen werden gesteld. Het stappenplan geeft een houvast en het profiel (assessment uitslag) ook. Hierdoor werken we bewuster aan een doel".

"De verwachting was om aan te sluiten bij ontwikkelingen waar de school mee bezig is. Past dit binnen hetgeen de school aan het doen is? En dat samen gaandeweg vormgeven. Voor ons was het belangrijk dat we weer op de weg kwamen en niet terug bij af waren. We gaan het traject in en kijken hoe snel kunnen we stappen met het team kunnen maken of wanneer niet. Flexibel in tijd".

"Ik weet nog dat we een gesprek gehad hebben: 'wat zou mooi zijn als "dat" eruit zou komen'. Met de visie zaten we op één lijn. Met het team hebben we geen verwachtingen afgestemd, wel

het doel besproken en we hebben bij stap 2 gevraagd 'Wat zou je willen zien als resultaat?'".

"De verwachtingen zijn om door de hulp van de intermediairs een goed beleidsplan op te stellen en cultuuronderwijs ook echt inhoud te geven. De leerlingen moet een breed aanbod worden geboden. Dus graag meer diepgang dan een knutselles van Pinterest".

5.2.2 De huidige deelname aan DCL

Kernen van DCL volgens de scholen

De meest door de scholen genoemde kernen van DCL zijn visiebepaling en het structureel inbedden van cultuureducatie in (het curriculum van) de school. Andere genoemde kernen zijn bewustwording, het kind centraal stellen en het formuleren van ambities op het terrein van cultuureducatie.

"Het inbedden van cultuureducatie in de school. We doen al veel maar werken niet vanuit een doorgaande leerlijn of specifieke visie".

"Ik vind visie heel belangrijk. Het samen groeien; het fundament van ontwikkelen en veranderen. En ook afstemmen van ideeën. En lijn erin krijgen. En ook dat je weet waar je naar toe gaat met z'n allen: eenzelfde doel nastreven. Maar we zijn er nog niet helemaal. We zullen het nog moeten borgen".

"De kern is bewustwording. Cultuur is niet alleen maar consumeren. Dit kan een onderdeel van het dagelijks leven zijn. Cultuur hoort bij ons onderwijs, dit hoeft niet los te staan ervan. Meer gebruikt als methodiek dan als een methode".

"Het kind centraal stellen. We stemmen af welk type aanbod past bij onze leerling. Waar bevragen we onze collega's op".

Waar de scholen momenteel vooral mee bezig zijn

Op de vraag waar ze op dit moment vooral mee bezig zijn antwoorden de scholen zeer divers. Variërend van 'het traject ligt op dit moment stil' tot het uitzetten van grotere kaders en het meer concreet bezig zijn.

"Op dit moment zijn we in stap 4 (teambijeenkomst). We werken momenteel samen met de muziekvereniging om een doorgaande lijn muziek te krijgen in de school. Met muziek zijn we momenteel wat meer onthand dus zoeken we sneller naar een oplossing. Dit ook omdat we in het verleden een muziekvakdocent in huis hadden en sinds dit schooljaar niet meer".

"Ontwikkeling van co-creatie (SCHUNCK, rondom architectuur) binnen de kaders van DCL (aansluitend bij de ambities en de gekozen gedragsindicatoren). Steeds meer vraaggestuurd werken richting de instellingen. In de klassen zou het nog concreter mogen. Meer ondersteuning van leerkrachten. Dit is echter ook een doelstelling op langere termijn. Het is nu in goede balans".

"Collega's hebben in de vorige vergadering (indicatorenspel) afspraken gemaakt. Daar zijn de collega's mee aan de slag gegaan. Maar de vraag is: hoe nemen we het kind mee in deze ontwikkeling? Verder vinden kleine activiteiten in de klas plaats".

"Op dit moment ligt het traject even stil en ook de (culturele) uitstapjes met de leerlingen. Dit heeft te maken met waan van de dag en de hoge werkbelasting. Volgende week hebben we wel op de planning een teambijeenkomst waar we aan de slag gaan met het spelen van het indicatorenspel. We merken dat cultuur soms wegzakt, het is belangrijk dat we de focus op de langere termijn houden".

"Onze school is er mee bezig om een planning te maken met het aanbod dat de leerlingen in de diverse jaren moeten krijgen. Dit is momenteel nog in proces. Leerkrachten moeten de gewoonte loslaten en naar de leerlijn gaan kijken. Ze zijn nog op zoek naar een manier om de leerlijnen effectief in te zetten. Het volgen van methoden is voor deze school niet effectief".

Wat scholen lastig vinden

Ook op de vraag wat zij moeilijk vinden, en hoe ze daarmee omgaan antwoorden de scholen zeer divers.

Een aantal scholen noemt de worsteling van teamleden om het DCL-traject goed uit te kunnen voeren. Ook het krijgen van daadwerkelijk draagvlak is soms problematisch en het gegeven dat cultuureducatie in het onderwijs niet de hoogste prioriteit heeft, maakt dit alleen maar lastiger. Gebrek aan heldere eind-

doelen, niet precies weten hoe en waarop intermediairs kunnen worden ingezet en het concretiseren van co-creatie zijn andere aspecten waarmee de scholen worstelen. Tot slot worden ook problemen in het vinden van culturele partners en het verbinden van partners van de school als problematisch genoemd.

"Het is nog moeilijk voor de collega's. Ze struggelen hier ook mee. Hoe kunnen we dat wat we willen ook voor elkaar krijgen. En hoe nemen we het kind mee in deze ontwikkeling"?

"Voorbeelden van Good Practice zouden handig zijn voor de collega's. Het roept zeker wel vragen op, maar niet bij iedereen. Misschien is het ook handig om iets met het aanbod van Pit Cultuurwijzer te gaan doen: scholing bijvoorbeeld, zodat men verder komt (komend schooljaar). Als mensen eens een voorbeeld konden zien, zou hen dat helpen".

"Als ICC-er is het lastig om bepaalde partners te vinden. Momenteel willen we partners gaan betrekken, maar we hebben geen duidelijk overzicht".

"De verwachtingen wat jullie precies voor ons kunnen betekenen: wat gaan de intermediairs dan doen? Je hebt daar een bepaald beeld bij natuurlijk. Wat is de meerwaarde ervan dat we nu met Pit bezig zijn? Kunnen leerkrachten jullie mailen of bellen: wat heb je voor ons"?

"De zorgen van het team betreffen de praktische kant. Ik ga een bepaald thema doen en ik mail: heb jij iets in de cultuurkast zitten? Dat zouden de mensen het allerliefste willen".

"Een overzicht van partners: een culturele kaart zou heel handig zijn. Nu is het zo dat mensen elkaar meestal opzoeken bij dit soort vragen".

"Concretiseren van de co-creatie is spannend, maar daar voelen we ons wel competent voor. Iedereen binnen het team enthousiaster mee krijgen is wel een uitdaging. Op papier is iedereen enthousiast, maar in praktijk is cultuureducatie niet altijd, structureel zichtbaar in de klassen".

"De verbinding tussen de verschillende partners van de school. We zijn begonnen aan een verandertraject als school en daarbij zijn verschillende partners betrokken. De trein is gaan lopen, we zijn op reis gegaan, maar het einddoel is nog niet duidelijk. Het

is niet zo dat we een bepaald concept op eindpunt hebben en daar vier jaar lang mee aan de slag gaan. Nu zijn we dat nog helder aan het krijgen, dat gaat van links naar rechts".

"We zijn ambitieus en willen vooruit, maar dat gaat niet als we het team niet meenemen. We moeten diep graven voordat we bij de kern komen. Mensen laten niet zo gemakkelijk het achterste van hun tong zien. Ze verzetten zich niet snel ergens tegen, maar het is ook moeilijk om dingen écht te omarmen".

"Dat maakt de volgende stap, het concretiseren nog moeilijk. Het team wéét vaak ook niet hoe dingen op andere scholen eraan toe gaan. Ze zien voornamelijk wat hier speelt en verdiepen zich niet zozeer in onderwijsontwikkelingen. We merken dat cultuur soms wegzakt, het is belangrijk dat we de focus op de langere termijn houden".

"Het is lastig om collega's mee te krijgen, sommigen denken dat ze 'iets' met cultuur niet kunnen. Het is dan prettig om advies te geven dat ze meer naar het proces moeten kijken".

Welke successen de scholen hebben geboekt

Op de vraag wat goed gaat en welk(e) succes(sen) de school heeft geboekt, kan één school geen antwoord geven. De antwoorden van de andere scholen hebben vooral te maken met een (meer) gezamenlijke visie en een grotere teambetrokkenheid en draagvlak. Voor een aantal andere scholen zijn de successen meer concreet van aard: het uitvoeren van concrete activiteiten, gekoppeld aan hun visie.

"Team betrokkenheid, we kijken dezelfde kant op (grote winst). Hier moeten we nog echt inhoud aan gaan geven, tijd en hoeveelheid ontbreekt nog. In het kader van een nieuwe schoolplanperiode gaan we ook met deze vernieuwing aan de slag. Met het traject van Pit nemen we ook de tijd en we willen er ook voortvarend mee bezig zijn".

"Als we kijken naar de projecten: die heeft iedere leerkracht uitgevoerd. En ook op een andere manier dan anders. Ik vind dat wel een heel succes: iedere groep heeft een thema uitgevoerd. Dat vind ik ook een succes: dat we het al verweven. Toen we het concreet gingen maken, kwamen we erachter dat we het eigenlijk wel al wisten. Dan zie je wel: eigenlijk klopt het allemaal, maar moet je het even concreet krijgen. Je gaat weer

samen eraan staan".

"Door het ambitiegesprek en de teambijeenkomst krijgt de ICC-er ook meer draagvlak. Het team wordt er meer bij betrokken. De groei in bewustwording is daarbij een belangrijke stap".

"We zijn qua visie dichter bij elkaar gekomen. Veel mensen hebben gereageerd: 'fijn om dit met elkaar te delen'. De visie op cultuur en visie op leren kunnen verbinden is heel waardevol. Op basis daarvan moeten we nog een stap verder zetten. Daar struggelen we ook nog mee".

"Cultuur is belangrijker geworden. Er is meer draagvlak en vertrouwen"

"Het is ondertussen zichtbaar geworden dat bijvoorbeeld werkjes verschillend van elkaar zijn en niet allemaal hetzelfde. Door de workshops is er deskundigheidsbevordering door experts van het kunstcentrum in huis. Collega's krijgen meer vertrouwen in 'ik kan dit'".

"Cultuur is belangrijker geworden. Er is meer draagvlak en vertrouwen".

Professionaliteit ICC-er

De professionaliteit van de ICC-er is van belang bij het im-

plementeren van cultuureducatie op de scholen. Een manier om deze professionaliteit te bevorderen is de deelname aan de ICC-cursus. Aan de scholen is gevraagd of hun ICC-er(s) deelneemt/deelnemen aan deze cursus of dat in het verleden hebben gedaan.

Op twee scholen is er geen ICC-er en is er (dus) ook geen sprake van deelname aan een ICC-cursus. Op vier andere scholen neemt/nam de ICC-er niet deel aan een ICC-cursus om uiteenlopende redenen (zoals: het wordt niet nodig geacht omdat het goed loopt; er zijn andere leerkrachten op school die gecertificeerd ICC-er zijn en er is wel aan een andere cursus deelgenomen). Op één school is de ICC-er bezig met de cursus en op een andere school heeft de ICC-er de cursus afgerond.

Betrokkenheid schoolbestuur

Aan de scholen is gevraagd hoe sterk in deze fase van DCL het schoolbestuur betrokken is, en hoe zij hun rol het liefst zouden zien.

De scholen geven aan dat de besturen niet actief en direct betrokken zijn bij het DCL-traject. Voor de meeste scholen is dit prima, omdat zij graag zelf de vrijheid / lead hebben om met het traject aan de slag te gaan. Door één school zou een actiever opstelling op prijs worden gesteld. Deze school gaat daarover in overleg met het bestuur.

Overigens heeft een aantal scholen wel ideeën en/of wensen over de betrokkenheid van het bestuur. Zoals bijvoorbeeld het verzamelen van good practices; een rol spelen in het bij elkaar brengen van de ICC-ers van de scholen en een kennismaking van scholen met het culturele veld.

"Er is een aantal thema's geformuleerd vanuit het bestuur. Ze vinden het wel belangrijk maar er is geen focus op cultuur. Eigenheid van het kind is belangrijk. Vanuit het bestuur is cultuur een beetje terug te vinden in het Thema maatschappij en de wereld + vaardigheden/burgerschap. Het bestuur geeft vrijheid, legt niks vast en deze rol is voor ons prettig. Wel vinden zij het belangrijk dat de omgeving bij het onderwijs wordt betrokken bv. verenigingen enz".

"Tot nu toe is de rol van het bestuur passief, mede door wisselingen op bestuursniveau. Wij zouden graag zien dat schoolbestuur zich actief opstelt en cultuureducatie hoger op

de agenda zet. Onder meer door bijvoorbeeld good practices te verzamelen, zodat scholen meer kennis en ervaringen kunnen uitwisselen. Informatie en kennisuitwisseling door de ICC-ers gebeurt nu ook niet".

"Van het bestuur verwachten we dat ze open en transparant zijn en meedenken en meekijken. Samen met school de meerwaarde zien van het verbinden met ons visietraject, en het belang van cultuureducatie onderkennen. Schrijven van het nieuwe schoolplan: hoe betrek je de omgeving bij de school? Hoe is die link vanuit de kinderen. Stukje erfgoed hoort er gewoon bij. Als wij zeggen we hebben hier iets moois: kunnen we daarin investeren. Wellicht kunnen andere scholen daarvan leren".

"De rol van het bestuur is niet zichtbaar in de school. De mate van vrijheid is prima. Zodat ook iedereen op eigen locatie maatwerk kan leveren".

"De rol van het bestuur zou wenselijk faciliterend zijn, waarbij school in de lead blijft".

Betrokkenheid team

Op het merendeel van de scholen is vooral een (klein) deel van het team actief betrokken bij cultuureducatie. Sommigen kiezen er bewust voor om te beginnen met een beperkt aantal teamleden en later over te gaan tot verbreding. Anderen ervaren het als lastig om alle teamleden betrokken te krijgen.

"Met een kleine groep vanuit het team hebben we samen doelen opgezet. Daarna is een grote groep enthousiast geraakt".

"Een gedeelte van het team is betrokken bij de ontwikkeling van de co-creatie. Maar als directeur wil ik ze ook deels 'ontzorgen'. Ze beschouwen cultuureducatie nu als een leuk extraatje. Maar het zou waarschijnlijk blijven liggen als de ICC-er het niet zou oppakken. Toch is het niet zo dat er geen draagvlak is. Cultuureducatie komt in teambijeenkomsten aan de orde, maar het heeft geen prioriteit. Dat ligt toch vooral bij een kleiner, enthousiast deel van het team".

"In deze fase is de 'wil' er wel maar door tijdsdruk komt het vaker niet tot uiting. De betrokkenheid zal zeker meer worden als we gaan werken met thema's. Als we terugkijken was het wellicht een beter idee geweest om

te starten met de inspiratieworkshop die we gehad hebben. Eerst stilstaan bij de vraag 'Wat is cultuur?' en dit ervaren en daarna pas de diepte in gaan met de ambities. Als we eerst inspiratie hadden gedaan, was het wellicht tastbaarder voor het team. Doordat we nu over ambities hebben gepraat was het voor het team te veel en te vaag op dat moment".

"Wat je terugkrijgt is heel weinig. Het moet veel vanuit ons komen. Ik heb hele leuke dingen gezien, maar er zijn ook nog mensen die zijn er nog mee bezig. 'Dat komt' zeggen ze bij de teamvergadering.

Ik heb bijv. met mijn collega in de onderbouw besproken en we zijn ermee aan het struggelen hoe we dat kunnen vormgeven in de praktijk. Het is een proces, dat duurt: er zijn wel al wat dingen te zien.

Ik vind dat er meer draagvlak is. De collega's geven aan dat het mooi is hoe ze zijn meegenomen. Over het traject is iedereen goed te spreken. Twee keer een plenaire vergadering over cultuureducatie, in de bouwen verder uitgewerkt. Nu terugkomen op het concretiseren.

We willen het team nog wat meer mee krijgen. Nog wat meer aanwakkeren. Het moet levend blijven. Vooral omdat we de focus leggen op het visietraject en de verbinding steeds opzoeken. De ontwikkel poster neem ik mee als onderlegger/kijkwijzer bij de klassenconsultaties. Iedereen mag zijn eigen activiteit/les bedenken, dus dat kan ook een activiteit op cultuur zijn, maar ook op rekenen en taal".

Vragen en zorgen van de teamleden

Niet alle scholen zijn in staat de huidige vragen en zorgen van de teamleden te verwoorden. Een aantal scholen geeft aan dat er behoefte is aan meer zicht op de culturele omgeving. Voor een andere school is het verbinden van cultuureducatie met het schoolconcept een bron van vragen en zorgen.

"Het blijft soms wat oppervlakkig bij cultuur met kunstmenu-activiteiten, de diepgang wordt niet opgezocht (vooral één bepaalde leerkracht geeft dit aan) Leraren zijn voornamelijk met handvaardigheid, tekenen en muziek bezig. Ze geven wel vaker aan dat culturele activiteiten niet echt in de buurt zijn. Behoeft om meer te weten over wat is er allemaal in de omgeving op het gebied van cultuur".

"De puzzelstukjes over het nieuwe werken met thema's moet nog gelegd worden. We gaan in een aantal werkgroepen werken

aan ons nieuwe schoolconcept, dus de werkgroep cultuur wordt uitgebreid. Vanuit deze werkgroep is er behoefte aan onderzoek en inspiratie".

Vragen en zorgen van de ICC-er en directeur

De helft van de scholen geeft aan geen vragen of zorgen te hebben. De door de andere scholen genoemde zorgen hebben betrekking op het verhogen van de prioriteit van cultuureducatie, het verkrijgen (of angst voor het verliezen) van draagkracht en het schrijven van een actieplan.

"Om iedereen ook écht mee te krijgen en de prioriteit te verhogen van cultuureducatie".

"Ik heb zorgen over het schrijven van een actieplan. We weten waar we heen willen en hoe we willen gaan werken maar we weten nog niet welke acties er zijn. We kunnen kijken hoe Pit hierbij kan helpen".

"Dat collega's worden overladen met werk en taken en dit leidt tot het teveel willen. Gevolg daarvan is dat collega's het project niet meer willen gaan dragen, omdat het teveel wordt".

Veranderingen in het oorspronkelijke draagvlak voor DCL

Van de acht scholen zijn er zeven die aangeven geen veranderingen te zien in het oorspronkelijke draagvlak binnen de school voor DCL. Twee van deze scholen geven als verklaring dat ze nog niet concreet aan de slag zijn gegaan met hun plan. Eén school signaleert een vergroting van het oorspronkelijke draagvlak

"Er is meer draagvlak. Dat komt mede door de professionele manier waarop Pit Cultuurwijzer de begeleiding gedaan heeft: interesse tonen, openstellen. En dat zit ook wel in een stukje overdracht. Daar zit wel groei. Er zijn mooie dingen aan het gebeuren".

"Wat we nu zien is dat mensen op een andere manier werken. Ik zie niet meer overal dezelfde werkjes hangen. We denken ook meer vanuit het kind. Kindgericht werken".

Financiën

Voor de meeste scholen vormen de gelden uit de prestatiebox de enige substantiële middelen die zij hebben voor cultuureducatie. De volgende extra middelen worden genoemd:

- Er is een mail ontvangen dat €3,- extra beschikbaar is voor museumbezoek
- €4,- van de Gemeente Heerlen
- Muziek Impulsgelden
- Gelden van special heroes art, sinds twee jaar

"Nee, alleen geld van Gemeente Heerlen. Er worden weleens kleine subsidies aangevraagd, maar voor de meeste subsidies moeten hele grote, uitgebreide en concrete plannen worden ingediend. Daar is niet altijd tijd voor".

DCL aanbevelen aan andere basisscholen in de regio

Aan de scholen is gevraagd of ze, op basis van ervaringen tot nu toe, DCL zouden aanbevelen aan andere basisscholen in de regio. Zes van de acht scholen beantwoorden deze vraag met ja, zonder enig voorbehoud. Deze scholen oordelen vooral positief over de begeleiding die ze krijgen en ook over de heldere structuur van het DCL-traject.

"Ja, duidelijke structuur. Afwisselende aanpak. Prettig instrument. Zelf uitzoeken is enorm lastig. DCL is een fijne methodiek".

"Op basis van onze ervaringen zou ik het traject zeker aanraden. Het is fijn dat je met vragen terecht kan bij de intermediairs en zij bieden goede hulp en achtergrondinformatie".

"Cultuur is een breed begrip en vanuit eigen achtergrond is het te beperkt, nu weet ik hulp te vinden. Het zelfvertrouwen is hierdoor gegroeid".

"Ik zou dat zeker aanbevelen. Niet om alleen aan het traject deel te nemen, maar om door te ontwikkelen. Dus ik beveel het aan, maar wel met de tip: het moet gedragen worden door de directie".

"Ik vind dat jullie ons heel mooi hebben meegenomen. We hebben alle stapjes samen gedaan. Steeds ook een stukje bewustwording gecreëerd. Dit gaan we samen doen. Wat wij verder hebben ervaren is dat het team het belangrijk vindt dat de begeleiding uit professionals bestaat. Specifieke vaardigheden als: goed luisteren, inzicht hebben in het proces, passende voorbeelden en ideeën aandragen, feedback geven, motiveren en komen/aanzetten tot doelen stellen, hebben wij als meerwaarde ervaren. Kortom maatwerk bieden. Compliment voor jullie".

Ook de overige twee scholen zouden DCL aanbevelen aan andere basisscholen, maar met enig voorbehoud.

"Teams en schoolleiding zijn verschillend en afhankelijk van de deskundigheid en toegankelijk van het Pit-team. Als het matcht met een school zou ik het zeker adviseren. Het heeft alleen effect als er behoefte is en past bij de visie".

"Het ligt eraan waar een school staat. Als een school al ver is, moeten ze de stappen anders of sneller doorlopen. Moeten het gevoel hebben dat het aangepast kan worden aan onze situatie. Als zij al ver zijn zouden ze sneller door het proces en de stappen heen kunnen. Flexibiliteit. Als het niet past binnen het straatje waar we mee bezig zijn, dan gaan de hakken in het zand".

Netwerkbijeenkomsten Pit Cultuurwijzer

Door Pit Cultuurwijzer worden netwerkbijeenkomsten georganiseerd. Aan de scholen is gevraagd hoe belangrijk deze bijeenkomsten zijn voor hen.

Een belangrijk voorbehoud van de scholen heeft te maken met tijd. Sommige scholen kunnen niet aanwezig zijn omdat ze op het gekozen tijdstip andere verplichtingen hebben. Voor anderen is deelname aan de netwerkbijeenkomsten een investering die zij te groot vinden.

Een aantal scholen geeft aan dat de gekozen vorm van de bijeenkomsten zich niet echt leent om te netwerken, maar eerder voor informatieoverdracht.

"We ontmoeten weinig scholen waar we inhoudelijk mee praten. Als je vraagt 'vind je elkaar op dat gebied?' dan zou ik zeggen van niet. De tijd van de netwerkbijeenkomst is ook niet heel fijn. Het is wat laat. Wat ik wel mooi vond zijn de ideeën die gepresenteerd werden (het zwembad). Je neemt wel dingetjes mee, inspiratie. We werden gevoerd, maar hadden niet het idee dat we écht aan het uitwisselen waren. We moeten al zoveel, cultuur is maar een klein onderdeel, maar er gaan nu wel veel uren naartoe. We hebben dus ook niet de tijd of de behoefte om veel dingen uit te wisselen".

"Netwerkbijeenkomsten zijn wel fijn om op de hoogte blijven en ook om op een praktische manier te proeven aan aspecten van DCL (bijvoorbeeld gedragsindicatoren). Het echte netwerken is echter in de huidige vorm minder aan de orde".

"Gezien de tijd die ik heb, vind ik het moeilijk om er steeds heen te gaan. Maar ik zie deze bijeenkomsten wel als waardevol. Met anderen delen en zien waar we staan. Ik vind het mooi als je iets kunt halen, maar ook kunt brengen. Niet werken met losse projecten. Ik geloof daar niet zo in. Het moet gewoon van binnenuit gedragen worden".

"De netwerkbijeenkomsten zijn heel leerzaam en inspirerend. Het zou nog zinvoller zijn om écht met mekaar (scholen onderling) te kunnen sparren over bepaalde topics, in subgroepen. Bijvoorbeeld: Waar loop je tegenaan? Hoe los je dit op? Dus: ideeën uitwisselen en elkaar inspireren. De netwerkbijeenkomst leent zich daar niet zo voor, omdat de ICC-er daar niet het gevoel heeft gemakkelijk op anderen

af te stappen. In een kleinere setting gericht praten over een onderdeel zou daarin zinvoller zijn".

5.2.3 Toekomstverwachtingen van de school ten aanzien van DCL

De meeste scholen verwachten dat tussen nu en 2020 hun visie op cultuureducatie concreter wordt en dat cultuureducatie een meer structurele plek krijgt in het onderwijs. Een aantal scholen geeft daarbij al een 'richting' aan, zoals meer zicht op en werken vanuit de doorgaande leerlijn, inbedding in ontdekkend leren, leren vanuit een onderzoekende houding, thematisch werken in de hele school en een koppeling met wereldoriëntatie. Voor één school is de werkwijze van de leerkrachten een belangrijke streefrichting: uitwerken en uitvoeren van co-creatie.

"We verwachten dat we veel meer zicht krijgen op een doorgaande lijn cultuur, gericht op leerstof aanbod, culturele omgeving en leeftijd van de leerling. Hier moeten we een totaalbeeld van krijgen, niet meer denken in losse activiteiten. We willen graag activiteiten koppelen aan elkaar en daar thema's aan toe voegen. We weten wat we willen in de toekomst maar de weg erheen nog niet".

"We denken dat cultuur dan gewoon ingebed is in ontdekkend leren. Dat mensen weten dat het er een onderdeel van is. Eens in de twee jaar een gezamenlijk project waarbij cultuur heel erg hoog op de ladder staat".

"Co-creatie uitwerken en uitvoeren. En een duidelijke, geborgde doorgaande lijn cultuureducatie binnen de school. Zichtbaar en laagdrempelig voor het hele team".

"Thematisch werken in de hele school, met een duidelijk plan. Zodat iedereen weet hoe ze aan de slag kunnen. Voor mezelf de rol van coach meer ontwikkelen en zorgen dat er meer vanuit het team komt dan dat er nu komt".

"Het zou mooi zijn als alle groepen werken vanuit het kind en de leervragen / -bronnen. Elkaar en ouders erbij betrekken. Welke leerdoelen hebben de kinderen? Verschillende netwerken aanboren en dan presenteren. Vervolgens de stappen in beeld brengen en een mooie film maken bijvoorbeeld".

"We willen ook de koppeling maken met Wereldoriëntatie. Beleving van kinderen in thema's vanuit een onderzoekende houding. Steeds cultuureducatie eraan koppelen en dan ook verduurzamen. Je moet het eigenlijk weten te borgen. Methode werkt niet vanuit de kinderen. Laten onderzoeken / vragen stellen / laten doen".

"Cultuur moet je weten te verbinden en vanuit de actualiteit betekenisvol maken. We willen dat het zich ook doorontwikkelt. Daar heb wel je wel bepaalde aandacht voor nodig".

"Concretisering van visie. Dit integreren met het onderwijsconcept".

"De verwachting is er om een plan klaar te hebben voor de verschillende disciplines, met een jaarplanning, zodat collega's niet zelf hoeven te zoeken naar ideeën. De school wil projecten blijven voortzetten en dit integreren in de lessen. Samenwerking tussen culturele partners en scholen is zeker een wens. Een veranderproces duurt jaren en is niet even snel ingevoerd".

De meeste scholen geven aan dat deze verwachtingen niet sterk afwijken van hun oorspronkelijke verwachtingen, maar dat ze wel concreter zijn geworden.

"Dit komt overeen met de verwachtingen. Hopelijk blijft Pit Cultuurwijzer ook na 2020 actief. We verwachten dan nog niet klaar te zijn".

"Nu zit er al meer lijn in. Dat hadden we vroeger niet. Ook doen we dingen door vanuit het kind te denken, en hebben we het hele team betrokken. Had je twee jaar geleden niet voor elkaar gekregen".

"Er is nu meer zicht op waar de school naar toe wil. De stip op de horizon is helderder geworden. Kinderen moeten ook plezier hebben".

De scholen is gevraagd wat ze nodig hebben om deze verwachtingen te kunnen realiseren. Begeleiding is een vaak genoemd punt. Daarnaast hebben scholen behoefte aan zicht op het culturele veld, inspiratie, blijvende aandacht voor cultuureducatie, tijd, ruimte en faciliteiten en voorbeelden en aandacht voor borging.

"Een overzicht van wat er allemaal mogelijk is op cultuurgebied".

"Begeleiding bij de komende stappen van DCL. Duidelijker beeld van het culturele veld. Nu is Pit een belangrijke schakel tussen scholen en instellingen. Jammer als dit weg zou vallen. Het is een belangrijke schakel".

"Inspiratie nodig en een werkgroep die gaat ontwikkelen. Op dit moment is dat nog inspiratie. Wat de behoefte daarna is, weet ik nog niet. Het zou fijn zijn als jullie daarin kunnen ondersteunen".

"Facilitering, menskracht en tijd. Er zijn genoeg mensen in huis om dit praktisch te laten slagen. Maar dit is nog niet besproken met team. Als de wil er al is, wellicht klein beginnen".

"Het moet nog geborgd worden en dit laten continueren en een aantal praktische zaken. Dit heeft ondersteuning door werkgroep cultuur, dit in samenwerking met het team van Pit. Het is fijn dat Pit kan spiegelen met de (nieuwe) werkgroep om te kijken hoe gaan we dit borgen".

"De hulp van de intermediairs om het plan vorm te geven. En dan vooral de aanzet of het begin. Ook hulp bij het concreet maken van de leerdoelen voor de leerkracht en dit neerzetten in een jaarplan".

De meeste scholen schatten in dat er een aardige kans van slagen is dat cultuureducatie in 2020 een structurele plek in het curriculum van de school zal hebben. Een aantal scholen geeft aan dat dit zal zijn in verbinding met bijvoorbeeld onderzoekend en ontdekkend leren. Ook wordt aangegeven dat er ook in 2020 nog sprake zal zijn van een niet afgerond proces.

"Het is dan nog niet klaar, maar dan wel een basis om op door te groeien, door te ontwikkelen".

"Als we het verbinden is er zeker een kans van slagen. Nu met het visietraject, straks nog concreter".

"De kans is redelijk aanwezig, in ieder geval op papier. Door het nieuwe schoolplan. Ook is een vaste planning met cultuur handig, dat blijft het niet alleen in de gespreksfase maar ook in de uitvoerfase".

"De kans is zeer reëel omdat we er nu ook mee werken en er mee door willen gaan. We moeten dit proces wel goed bewaken en aandacht blijven geven. Er komen nieuwe teamleiders waardoor collega's nog meer in contact kunnen komen met elkaar. De structuur van de organisatie en de schoolvisie kan hierbij helpen om dit uit te dragen, waarbij dit een structurele plek krijgt".

5.2.4 Ondersteuningsbehoeften van de school

Over de **begeleiding van het DCL-proces** op hun school zijn de scholen tevreden. Ze hechten aan een continuering van deze begeleiding.

"Ik denk dat als je in 2020 bent, dat je niets meer nodig hebt, maar wat wel fijn zou zijn is een update van de culturele kaart. Hoe het nu loopt, vind ik prettig. Omdat we om de zoveel tijd een afspraak hebben, moeten we ermee bezig blijven. Het is een stok achter de deur die heel belangrijk is. Je vervalt heel snel in de dagelijkse gang van zaken".

"Inspirator, meedenken met proces/actieplan van de nieuwe werkgroep thematisch werken".

"Wat ik altijd belangrijk vind, is dat iemand meekijkt over de schouder om de grote lijn te bewaken. Je verliest je heel snel in kleine acties. Om de grote lijn weer vast te pakken en bespreken".

"Het is prettig om samen te komen met Pit, dit helpt goed om ons proces mee te volgen. Tot het uiteindelijk een bepaalde integratie heeft. Afhankelijk van het proces helpen met visie en daarna naar activiteitenbegeleiding".

"Er is nog behoefte aan meer kennis over hoe andere scholen cultuurbeleid in hun vakken integreren. Bijvoorbeeld door cultuurwerkgroepen aan elkaar te koppelen en ideeën uit te laten wisselen".

De **scholingsbehoefte** verschilt van school tot school. Eén school vindt het nog te vroeg voor scholing en twee andere scholen geven aan dat deze behoefte nog nader moet worden verkend. Drie scholen hebben vooral behoefte aan inspiratie en geven daarvoor verschillende suggesties. Andere scholen

geven aan dat de begeleiding door een expert (i.c. intermediair) bijdraagt aan de professionaliteit van de leraren.

"We hebben nog niet alles concreet helder en scholing zal niet een onderdeel zijn t/m 2020. Dit is wat vroeg. In het schoolplan zal het wel terugkomen t/m 2023".

"Inspiratiesessies in de klas, met name ook in de vakgebieden die minder aan bod in de klas (drama, dans). Blijven stimuleren van collegiale consultatie (in bouwoverleg). Is ook doel voor de komende periode".

"Inspiratie met name. Om op ideeën te komen of geïnspireerd te raken is misschien al voldoende. Expertise verwerven. Als de intermediair bij een vergadering aanwezig was geweest, gaven de collega's aan dat zij 'er verstand van heeft'. Dat zien we wel zitten. Iemand van buitenaf".

"Wellicht de ICC-cursus. Het is fijn als externen in huis komen om af en toe eens met frisse ideeën in de klas te komen. Dat geldt ook voor studenten (bijvoorbeeld creatieve therapie)".

"De professionals hoeven niet altijd geld te kosten. Afhankelijk van het thema kan gekeken worden of dit structureel ingezet kan worden en welke expert".

"Door structureel geld vrij te maken komt dit zeker ten goede. Het gevaar is dat collega's dan achterover gaan leunen. Maar dat gebeurt waarschijnlijk niet in dit team".

Vrijwel alle scholen zeggen geen behoefte te hebben aan ondersteuning op het terrein van **(vergroting van) draagvlak**. Eén school geeft aan dat zichtbaarheid van Pit als ondersteunings-team kan bijdragen aan het draagvlak.

Op het terrein van **kennisdeling** vinden zes scholen de kennisdeling tussen scholen onderling interessant. Zeker voor de ICC-ers. Voor één van hen is dit nu nog te vroeg, maar is dit wel een optie in de toekomst. Een andere school meent dat eerst intern aan kennisdeling moet worden gedaan alvorens extern ter delen. Drie scholen zijn geïnteresseerd in kennisdeling met andere partners (zoals culturele partners en gemeente).

"Interessant om eens bij andere scholen te gaan kijken, maar dat is momenteel te vroeg. Het is wel handig om te weten welke scholen ook op deze manier werken. Bij onze gemeente staat cultuur op de agenda. Vanuit die directeuren is het belangrijk dat de ICC-er in een netwerk komt. Maar voor ons ligt daar niet de prioriteit. Nog kijken welke mogelijkheden er zijn om samen te werken".

Bij elkaar gaan kijken en matches maken tussen scholen zou leuk zijn".

"Contacten leggen met andere partners, gemeente en het culturele veld".

"Eerst tot iets komen, dan delen. Bij elkaar kijken is ook intern belangrijk. Dat is de eerste stap. Kennisdeling tussen ICC-ers onderling is ook belangrijk. Maar alleen als die mensen ook goede voorbeelden hebben. Ik wil zelf pas dingen delen als ik eraan toe ben".

Niet alle scholen hebben behoefte aan ondersteuning bij het betrekken van het culturele veld. Een aantal scholen slaagt daar zelf goed in. Waar meerdere scholen behoefte aan hebben is een totaalbeeld van culturele partners en wat ze doen. Een school geeft aan het op prijs te stellen om een aantal keren per jaar een nieuwsbrief te ontvangen over de activiteiten die er zijn in de regio.

"Er is behoefte aan een totaalbeeld van wat er allemaal te doen is op het gebied van cultuur.

Het is belangrijk om goede afstemming te blijven zoeken met het culturele veld/vereniging en dat doen we zelf al goed met de muziekvereniging. Ook met de gemeente hebben we goed contact, alleen mag dit structureler. Wellicht kan de gemeente ook een rol spelen in het contact met de instellingen".

"Gezamenlijkheid, bijvoorbeeld een nieuwsbrief een keer in de twee-drie maanden: welke nieuwe activiteiten zijn er nu te doen? Parkstad-breed zou fijn zijn".

"We kunnen het culturele veld betrekken op een organisatorische manier. Bij sport zijn er bijvoorbeeld witte weken en dan komen er verenigingen. Ook bij cultuur kan dit".

"We hebben onvoldoende zicht op het culturele veld. Er zijn genoeg mogelijkheden om de omgeving erbij te betrekken maar het komt niet van de grond".

"Dat er meer zicht is op het aanbod van het culturele veld, er is wel behoefte om hier meer beeld van te krijgen".

"We hebben het gevoel dat culturele instellingen goed meedenken als zij iets willen. Hier hebben we geen extra ondersteuningsbehoeften. Wij ontvangen veel reclame van het culturele veld".

Vijf scholen geven aan geen behoefte te hebben aan ondersteuning bij het **betrekken van ouders** bij cultuureducatie. Een school meent dat dit vooral de taak van de school zelf is en een aantal andere scholen kan nu nog niet aangeven wat de rol van de ouders zou kunnen of moeten zijn. Ook is er enige aarzeling om ouders te betrekken, omdat de rol die ouders spelen niet altijd overeenkomt met wat de school wil. Drie scholen zien mogelijkheden om ouders te betrekken (bijvoorbeeld gebruikmaken van hun talenten of het laten geven van presentaties) en zouden daarbij wel ondersteuning willen krijgen.

Zes scholen hebben geen behoefte aan ondersteuning bij het **betrekken van het bestuur** bij hun cultuureducatie. Vijf van hen vinden de huidige rol van het bestuur prima en een school neemt daarin zelf het initiatief. Twee scholen stellen ondersteuning wel op prijs. Beide scholen hebben wensen op het terrein van het vergroten van het belang dat het bestuur hecht aan cultuureducatie. Het bestuur zou bijvoorbeeld een rol kunnen spelen op het terrein van het delen van *good practices*.

"Ik zou het fijn vinden als het bestuur cultuur belangrijk vindt, het is namelijk niet merkbaar. Het zou fijn zijn als op elke school een ICC-er zou zijn en dat deze dezelfde status heeft als bijvoorbeeld de 'rekenspecialist' of 'ict-specialist'. Die zijn er ook op alle scholen".

5.3 Resultaten interview opleidingen

In de interviewleidraad voor de opleidingen worden de volgende vier hoofdvragen gesteld:

- Wat is de positie en zijn de rollen en taken van de contactpersoon van de opleiding ten aanzien van cultuureducatie in het

algemeen en CmK in het bijzonder?

- Wat is de positie en zijn de rollen en taken van de andere docenten van de opleiding ten aanzien van cultuureducatie in het algemeen en CmK in het bijzonder?
- Welke keuzes en prioriteiten zijn gemaakt in het curriculum van de opleiding ten aanzien van cultuureducatie in het algemeen en CmK in het bijzonder?
- Welke relatie heeft/wenst de opleiding met Pit Cultuurwijzer ten aanzien van het CmK-traject?

5.3.1 Positie, rollen en taken van de contactpersoon

De contactpersoon heeft vanuit de pabo zitting in het PCL (Provinciaal overleg Cultuureducatie Limburg) en heeft samen met Pit Cultuurwijzer de cursus tot ICC-er aangepast aan de werkwijze van De Cultuur Loper. Deze cursus loopt momenteel en elke bijeenkomst wordt voorbereid en uitgevoerd in samenspraak met de intermediairs van Pit Cultuurwijzer. Tevens heeft zij de post-hbo Cultuurbegeleider gegeven. Zij is dus al jaren op de hoogte van CmK en ook vanaf het begin betrokken bij de werkwijze en inhoud van Pit Cultuurwijzer.

De contactpersoon vindt het heel erg belangrijk dat er binnen pabo aandacht is voor cultuureducatie. Er zijn echter praktische beperkingen waardoor het niet mogelijk is om een minor kunsteducatie te ontwikkelen.

"Er is wel een Master ontwikkeld, een module 'Ontwerpspecialist' en een post-hbo Cultuurbegeleider, maar het is intern niet mogelijk om een minor kunsteducatie te ontwikkelen voor onze pabo. Er zijn te weinig studenten om over alle minoren te verdelen. Wel bezoeken de studenten voorstellingen en instellingen (philharmonie zuidnederland, bibliotheek, Joelfeest (zelf doen)). Dit zijn echter losse activiteiten in het curriculum van de opleiding, maar dus niet structureel in een minor".

In andere minoren zijn er wel raakvlakken. Bijvoorbeeld door middel van 21st Century Skills. Échte bewustwording bij studenten op het gebied van cultuureducatie is er echter niet. Er zijn wel pogingen gedaan, maar er is nog geen structurele inbedding. Het hangt nu vaak nog af van eigen interesses van studenten.

"Er is wel aandacht voor erfgoed (ook vanuit Nederlands), maar

de samenwerking of de bewuste relatie met cultuureducatie daar mag nog meer aandacht voor zijn".

Binnen de opleiding vervult de contactpersoon ten aanzien van cultuureducatie verschillende rollen en werkt zij intern samen met collega's.

"Ik ben voorzitter van het Domein Kunstzinnige Oriëntatie (beeldend, drama en muziek) en aanspreekpunt Muziek (oa. in samenwerking met het Conservatorium waar ik ook docent ben). In de zakelijke dienstverlening van de pabo ben ik het eerste aanspreekpunt (o.a. ICC-cursus). Ook andere collega's zijn actief. Er is een goede interne samenwerking".

"Binnen het domein Kunstzinnige Oriëntatie bespreken we hoofdthema's. Bijvoorbeeld internationalisering, 21st Century Skills, Kennisbasis pabo. Kennisdeling met andere pabo's in het land".

De contactpersoon – die de ICC-cursus uitvoert – ziet meerwaarde in de koppeling van deze cursus met DCL.

"Door de ICC-cursus en DCL komt het gesprek op scholen over cultuureducatie op gang. Daarin zit absoluut meerwaarde. De instrumenten vanuit DCL zijn een waardevolle aanvulling en kunnen prima geïmplementeerd worden. Ook het feit dat ICC-ers nu willen delen in kennis, met DCL als gemeenschappelijke taal is een groot winstpunt. En dat contact is er ook buiten de cursus om of na afloop".

5.3.2 Positie, rollen en taken van de andere docenten van de opleiding

Niet alle docenten van de pabo denken hetzelfde over het belang van cultuureducatie in het po-/vo-onderwijs.

"De docenten die ermee bezig zijn zien het belang in, maar docenten die niet zelf actief zijn binnen cultuureducatie hebben waarschijnlijk geen volledig beeld ervan. Docenten denken steeds meer vakoverstijgend en steeds minder vanuit eigen vakdiscipline. Dat vakoverstijgende komt ook steeds meer in het curriculum terug".

Er zijn kansen voor de pabo om aan te sluiten bij het CmK/DCL-traject.

"Er zou een koppeling van ICC-cursus richting studenten mogelijk zijn, waarbij studenten aansluiten bij zo'n cursus. Uitwisseling tussen studenten en deelnemers kan waardevol zijn".

5.3.3 Keuzes en prioriteiten in het curriculum van de opleiding ten aanzien van cultuureducatie / CmK

Er is momenteel binnen de pabo geen beleid geformuleerd over de rol van de opleiding op het terrein van cultuureducatie op po (pabo) of vo (vakopleidingen) scholen? Dit is waarschijnlijk een kwestie van prioritering.

Wel hebben de pabo-studenten mogelijkheden om in hun opleiding (extra) aandacht te geven aan cultuureducatie, maar er zou meer mogelijk zijn.

"Binnen thema's formuleren studenten eigen doelstellingen vanuit interesses en wordt er gewerkt aan themadoelen die soms gekoppeld zijn aan de kunstvakken. Joelfeest is een manier om eigen interesses of talenten extra te uiten. Binnen het curriculum zijn er vooral mogelijkheden binnen de stages. Studenten worden wel geprikkeld".

"Eigenlijk moet er nog meer gezocht worden naar kansen die zich voordoen in de stagepraktijk".

Momenteel nemen geen pabo-studenten deel aan de klankbordgroep van Pit Cultuurwijzer. Gevraagd is wat nodig is om dat wel te realiseren.

"De tekst met betrekking tot de klankbordgroep is op de portal gezet. Dit is echter een passieve werving. Waarschijnlijk is de 'functieomschrijving' voor studenten te abstract. Misschien kunnen we werven in een thema rondom 'visieontwikkeling en identiteit".

5.3.4 Relatie van de opleiding met Pit Cultuurwijzer ten aanzien van het CmK-traject

Pit Cultuurwijzer kan een aantal dingen doen om de pabo te helpen om cultuureducatie/CmK/DCL (beter) op de kaart te zetten van hun opleiding.

"Samenwerking binnen ICC (pabo/Pit) goed benoemen binnen schoolbesturen. Nogmaals bekijken of de opleidingsscholen deelnemen binnen Pit. Hiervoor zullen de intermediairs de lijst van scholen nog eens goed nalopen".

5.4 Resultaten interviews culturele veld

In de interviewleidraad voor de opleidingen worden de volgende vier hoofdvragen gesteld:

- Wat is de huidige positie en zijn de huidige rollen en taken van de instelling/onderneming ten aanzien van cultuureducatie op scholen?
- Wat zijn de gewenste toekomstige positie, rollen en taken van de instelling/onderneming ten aanzien van cultuureducatie op scholen?
- Welke behoeften/wensen heeft de instelling/onderneming ten aanzien van kennisdeling?
- Welke relatie heeft de instelling/onderneming met Pit Cultuurwijzer ten aanzien van het CmK/DCL-traject?

5.4.1 Huidige positie, rollen en taken ten aanzien van cultuureducatie op scholen Bekendheid met CmK / DCL

De meeste instellingen / zzp'ers zijn bekend met CmK/DCL. De mate waarin zij hiervan op de hoogte zijn verschilt echter. Waar de een van de regeling heeft gehoord maar niet precies weet wat deze inhoudt geldt voor een ander dat deze behoorlijk goed op de hoogte is van de ins and outs van de regeling. Een aantal geïnterviewde personen geeft aan dat de regeling aanvankelijk vaag was, maar helderder is geworden naarmate ze er meer mee te maken hebben gekregen.

De meeste instellingen / zzp'ers noemen bewustwording en visie een belangrijke kern van CmK / DCL. Bewustwording dat cultuureducatie een belangrijk doel is binnen onderwijs en/of een drager is voor andere ervaringen en talenten. Concreet worden genoemd: het bewust bezig zijn met cultuureducatie door te werken aan een schoolbrede visie, het realiseren van doorlopende leerlijnen, het beleidsmatig aangespoord worden

"Er moet meer gezocht worden naar kansen in de stagepraktijk"

om na te denken over cultuureducatie en cultuureducatie een vaste plek geven in het onderwijs. Daarnaast worden als kernen van de regeling genoemd een brede kennismaking met cultuur, een andere manier om kennis te maken met de streekgeschiedenis dan tot nu toe het geval was en een impuls geven om de lijnen tussen het onderwijs en het culturele veld te verkorten.

"Op scholen cultuureducatie een vaste plek geven, hart binnen onderwijs. Brede kennismaking. Dat zijn voor mij de kernen van de regeling".

"Voor mij is de kern van de regeling om cultuureducatie beter te integreren in school door het ontwikkelen van een duidelijke visie. Belangrijk is daarbij om ook het team mee te nemen, zodat die visie op cultuureducatie door het hele team gedragen wordt".

"De regeling houdt volgens mij in, dat scholen beleidsmatig worden aangespoord om na te denken over cultuureducatie. Dat ze daar bewust mee omgaan, voeden met dingen die ze willen zien. Dat beleid en uitvoering gescheiden worden is in mijn ogen goed. De regeling is omvangrijk en gedetailleerd. Belangrijk blijft het om te beschrijven, zodat de essentie blijft hangen. Ik hoop dat we samen een verbetering krijgen van projecten. Op maat, kapstok en handvat. Scholen moeten er

sturing aan kunnen geven. Jammer dat er relatief weinig geld is om activiteiten handen en voeten te geven. Het neemt een slok geld weg om te werken aan visie".

"Ik hoop dat scholen inzien dat cultuureducatie een heel belangrijk doel binnen het onderwijs kan zijn, waarbij kinderen middels expressie hun leven kunnen verrijken. Geen losstaande vakken of activiteiten, maar dan in een doorlopende leerlijn. Ik hoop dat scholen zich bewust worden van wat ze hebben laten liggen en dat ze cultuureducatie weer met bewustwording en met veel plezier gaan oppakken".

"CmK kan een goede impuls geven aan het verkorten van de lijnen tussen onderwijs en culturele veld en dat de scholen de zzp'er weten te vinden".

"Dat scholen zich er bewust van zijn dat cultuureducatie een "carrier" is voor andere ervaringen en talenten en daar bewust mee aan de slag gaan. En dat het een heel breed begrip is, breder dan kunst en creatieve vorming. Een eyeopener voor wat er allemaal is in Parkstad. Scholen zitten vaak vast in een stramien van aanbodgericht werken en gewoonte. Nu hopen we dat ze de kans nemen om een deur verder te kijken wat er te halen is en vooral zich bewust worden van wat ze willen halen om welke reden. Zodat leerlingen proeven aan diverse facetten van cultuureducatie".

Samenwerking met scholen

Vrijwel alle instellingen / zzp'ers (met uitzondering van twee) werken aanbodgericht. Volgens hen is dat ook waar de meeste scholen om vragen. Problemen die worden aangegeven bij meer vraag- of dialooggericht werken hebben vooral te maken met tijd. Meerdere instellingen / zzp'ers geven aan open te staan voor het leveren van maatwerk, maar dat het problematisch is dat dit meer tijd (en dus geld) kost dan aanbodgericht werken.

"We werken met een aanbod dat we hebben, en dat is opgebouwd volgens een leerlijn. Deze lijn kan echter aanscherping gebruiken".

"Scholen nemen nu vooral nog aanbod af, maar waar mogelijk willen we maatwerk leveren op specifieke vragen. Er komen steeds vaker vragen van scholen. De vragen zijn nog niet heel specifiek waardoor het aanbod meestal past. Er is momenteel

geen tijd voor maatwerk voor iedere school".

"Op dit moment neemt een deel van de scholen het kunstkeuzemenu af en dat is aanbodgericht. Zodra we merken dat dit niet voldoet of past, gaan we het gesprek aan. Klantrelatie is het belangrijkste. Zodra we iets merken, springen we daarop in. Het is echter niet haalbaar voor degene die het regelt om met alle 27 scholen (kunstkoffer) op maat te gaan werken. Dit vraagt veel qua werktijd. Zodra we merken dat ze met vragen komen, geven we niet meteen folder, maar gaan we open het gesprek in".

"Ik ga nog te weinig met de scholen zelf in gesprek. Ik ben wel een paar keer betrokken geweest bij de ontwikkeling van een project (lessenreeksen). Wanneer we wel in gesprek zouden worden op de wens van de school en de leerkrachten. En hoe dit op een creatieve manier kan worden ingevuld door de workshopgever".

"Wij werken onder de naam Abel samen met drie instellingen. Vanuit mijn rol in deze samenwerking maak ik afspraken met scholen/directeuren om te kijken of er interesse is om Abel af te nemen. Ook met de scholen die al deelnemen aan Abel heb ik meerdere gesprekken om een passend programma te maken. Abel is erop gericht maatwerk te leveren aan scholen. Reeds ontwikkelde projecten worden bijgesteld of er worden nieuwe projecten ontwikkeld binnen een co-creatie. Daarom is de dialoog met scholen belangrijk om de behoefte op te halen en daar zo goed mogelijk bij aan te sluiten".

"Het is te kostbaar om vraaggericht te werken, tenzij het niet een individuele schoolvraag maar een gemeenschappelijke vraag is. Wij noemen het meer dialooggericht werken. We hebben voor een deel aanbod klaar op de plank, dat zijn veel projecten die we maken en die we kunnen aanpassen aan de wens van de school. Gesprekken gaan dan over aansluiten bij groepsdoorbrekend werken of bij thema's aansluiten binnen wereldoriëntatie, Wetenschap & Techniek of bijvoorbeeld cultuureducatie".

Gevraagd naar hun **wensen voor samenwerking met scholen** in de toekomst, geven de instellingen / zzp'ers in grote lijnen twee antwoorden. Het eerste antwoord heeft betrekking op de wens om in hogere mate met partners samen te werken en niet

alles als afzonderlijke instelling te hoeven regelen en uitvoeren. In het tweede antwoord komt de wens naar voren om beter op de hoogte te zijn van wat er speelt op scholen en zelf meer het gesprek met scholen aan te kunnen gaan, om zodoende meer input te krijgen voor het eigen werk.

"Wij willen graag binnen een samenwerkingsverband als Abel in de toekomst meer maatwerk leveren. Maar ook voor andere samenwerkingen staan wij open. Met partners is er veel meer deskundigheid. Instellingen versterken elkaar, in plaats van het in je eentje te doen. Graag zien wij erfgoedinstellingen gebundeld, met een centrale plek waar vragen gesteld kunnen worden".

"Wij zouden graag meer in gesprek willen met het onderwijs om zo meer input van de scholen te krijgen over het theaterbezoek. Dit jaar zijn er wel meer scholen naar het theater gekomen, maar onduidelijk is waardoor dat komt".

"Op het gebied van beleid van scholen, zou ik nog meer meegenomen willen worden in wát scholen willen. Je moet een gemene deler hebben. Om beter in te kunnen spelen, zou ik meer op de hoogte willen zijn wat er speelt op scholen. Meer informatie over de ambities van scholen is interessant. Of het gebruik van een methode, waar wij bij kunnen aansluiten. Ook zouden we meer feedback willen krijgen in wat de scholen van ons vinden en wat ze van ons verwachten. Onze focus ligt op de vrijetijdsmarkt en in mindere mate direct op scholen. Het participeren in de werk- en ontwikkelgroepen binnen 'Tuupisch Cultuur' bevalt goed. Ook in de uitvoering van deze producten zijn wij bereid een rol te spelen".

"Ik zou graag zelf het gesprek kunnen aangaan met scholen om de vraag beter op te halen en op maat te kunnen afstemmen met de betrokken leerkrachten. Ook betrokken blijven bij de evaluatie".

"Maatwerk is moeilijk als je per school gaat kijken. Met meer groepen of per onderwijsstichting is dat wel zinvol. We proberen alles structureel weg te zetten (3-4 jaar) niet eenmalig een puls geven en volgend jaar weer opnieuw zoeken. En dan inbedding in curriculum. We proberen de scholen echt te 'ontzorgen' door bijvoorbeeld verkeer te koppelen aan techniek. Dat doen we ook op het gebied van zoeken van subsidiegevers. Het opnieuw leven inblazen van regionale overleggen (zoals

OKAP) is interessant, als het maar niet bij uitwisseling blijft. In het begin was dat een kennismaken met elkaar, bezochten we ook elkaar en namen een kijkje in de keuken. Daarna bleef dit overleg vooral bij informatie die je online ook kunt vinden. Toen is het een stille dood gestorven. Bestaande overleggen missen vaak een duidelijke agenda. Iedereen heeft eigen wensen en plannen, waardoor bestaande overleggen weinig tot niets opleveren. Voorwaarde is dus dat er een goede inhoudelijke basis ligt om in gesprek te gaan. De wensen van het onderwijs zijn daarbij een wezenlijk uitgangspunt".

Cursus Grondstof

De meeste geïnterviewde personen hebben deelgenomen aan de cursus Grondstof. Een belangrijk doel van deze cursus is de deelnemers te helpen om beter in gesprek te komen met het onderwijs. Ongeveer de helft van de geïnterviewden meent dat dit geheel of gedeeltelijk is gelukt en voor ongeveer de helft heeft deze cursus niet voldaan aan de verwachtingen die ze ervan hadden. Opvallend is overigens dat waar sommigen minder tevreden over waren (bijvoorbeeld te weinig informatie over DCL, wat er op de scholen wordt gedaan en te weinig uitleg over de gebruikte terminologie) anderen juist zeer tevreden waren (goed meegenomen in DCL en de taal van de scholen leren spreken)

"Mijn verwachtingen van Grondstof waren groter. Ik had inhoudelijk meer informatie verwacht over DCL en over wat er op de scholen wordt gedaan, zodat ik zou weten hoe wij hierop konden aansluiten. En het gebruik van terminologie had meer gemogen (meer uitleg hierover)".

"De cursus is door onze instelling afwisselend bezocht. Ik vond het zelf leuk om praktisch te werken met de competenties. Was geen enorme eyeopener. We zijn daar al mee bezig, maar het bewustzijn van goed luisteren en vraaggericht werken zou meer aandacht bij ons kunnen krijgen. Die manier van vragen stellen is voor een deel te trainen".

"Grondstof heeft mij absoluut geholpen. Het vocabulaire is door de jaren heen veranderd en dat merk je heel erg op de scholen en bij de leerkrachten van nu. Ze spreken een andere taal dan twintig jaar geleden het geval was".

"We zijn bezig met een proces waarin we moeten groeien. Door

de cursus heb ik houvast gekregen. De cursus heeft bijgedragen aan het proces om de vraag naar boven te halen en als ontwikkelaar ook hiermee bezig te zijn".

"In Grondstof hebben we vier bijeenkomsten gehad, waarbij het heel zinvol was om de inhoud van De Cultuur Loper te leren kennen. De laatste bijeenkomst (tussenbijeenkomst 5) was een soort herhaling en dat was minder interessant. Het heeft me deels geholpen om het gesprek anders aan te gaan met het onderwijs, bv. met bepaalde termen. Dit helpt vooral bij de scholen die al deelnemen aan De Cultuur Loper. Het is jammer dat niet alle scholen deelnemen aan De Cultuur Loper. Nu merk je dat er verschil en ruimte is bij de scholen onderling".

Parkstadgericht werken

Pit Cultuurwijzer werkt Parkstadgericht (gemeente-overstijgend). Alle instellingen / zzp'ers geven aan dat dit past bij hun eigen werkwijze. Zij noemen echter ook struikelblokken om tot een Parkstadgerichte werkwijze te komen. Zoals het dezelfde kant op krijgen van alle neuzen en het feit dat kleinere instellingen vaak meer naar binnen gekeerd zijn dan hun vizier op de buitenwereld te richten. Een belangrijk struikelblok, dat met name door instellingen wordt genoemd die een gemeentelijke subsidie ontvangen, is dat juist deze subsidiewijze hen beperkt om over de gemeentegrenzen heen te werken.

"In onze ambities is opgeschreven dat we meer de focus willen leggen op Parkstad. Primaire focus is Heerlen omdat we een gemeentelijke organisatie zijn. Graag willen we meer samenwerken met instellingen. Ook op inhoudelijk vlak, daar waar dat nu mogelijk is. Ik denk dat we met babystapjes moeten beginnen. Een school bewust op inhoudelijk vlak begeleiden, waar ligt de vraag precies. Ik ben van mening dat het belangrijk is om aan te sluiten bij werken in gedragsindicatoren. Als we een soort basis weten te creëren, zal de samenwerking veel beter gaan. Dat we een cultuureducatietaal ontwikkelen. Een belangrijk struikelblok daarbij is het om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen".

"Zeker, breder is welkom. Veel instellingen denken binnen gemeentegrenzen, veel mijnmusea ook. Een samenwerking zien we niet vlug gebeuren, omdat veel musea naar binnen gericht en daar kom je makkelijker binnen voor een samenwerking".

"Wij werken al Parkstad-breed door locaties in Kerkrade en Heerlen. Voor scholen maakt het niks uit op welke locatie, ze komen meestal met de bus. Wij hanteren hetzelfde tarief voor elke school. Mede hierdoor komen er ook scholen buiten Parkstad, bv uit het Heuvelland".

"Ik zou het fijner vinden als het allemaal meer Parkstadgericht zou zijn, maar de gemeenten zijn niet zo ver. Wij zouden een rol willen spelen in Parkstad, bijvoorbeeld op het gebied van de vooropleiding Kunstacademie. Daar is maar een krap budget voor, maar andere gemeenten springen (nog) niet bij. Het zou veel eenvoudiger zijn als zoiets centraal in Parkstad gestuurd werd".

"In onze naam zit dit al ingesloten. Afnemers komen zelfs van buiten Parkstad. Het is wel een uitdaging om gemeenten mee te krijgen. Ook in de ontwikkeling van bijvoorbeeld een culturele kaart. Voor de gemeenten tellen de aantallen die participeren in een project. Het ondersteunen van een achterliggende visie is daarbij nog niet vanzelfsprekend. Het zit nog niet altijd in het DNA van gemeenten. Wij willen graag mee blijven denken. Ik zie mogelijkheden om vanuit CmK veranderingen te initiëren, maar vind daarnaast de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de gemeenten erg belangrijk. Belangrijk daarbij is vooral de duurzaamheid en duidelijkheid ten opzichte van scholen".

"Als zzp'er merk ik weinig van de gemeentegrenzen, omdat ik al voor diverse instellingen (en ook voor diverse gemeentes) werk".

"Vanuit onze instelling is mijn wens om ons niet te beperken tot alleen maar de scholen van de gemeente Heerlen. Momenteel is dit de werkwijze omdat we de subsidie krijgen van de gemeente Heerlen. Ik merk dat scholen buiten Heerlen niet bekend zijn met onze producten. Het zou fijn zijn om ook voor deze scholen iets voor te kunnen betekenen".

5.4.2 Gewenste positie, rollen en taken ten aanzien van cultuureducatie op scholen

Formuleren culturele ondersteuningsbehoefte door scholen

Lang niet alle scholen zijn in staat om hun 'culturele ondersteuningsbehoefte' naar de culturele partner toe te formuleren. Volgens een aantal geïnterviewde personen hebben scholen vaak geen goed beeld van de mogelijkheden en/of kunnen ze niet goed onder woorden brengen wat hun behoeften zijn. Het

is een leerproces voor scholen om zich bewust te worden van hun behoeften en deze onder woorden te brengen. Het is voor scholen vaak een andere manier van werken dan ze gewend zijn.

Er worden verschillende mogelijkheden geopperd om scholen te helpen om hun culturele ondersteuningsbehoefte onder woorden te brengen. Genoemd worden: een goede ICC-er op elke school, meer aandacht voor cultuureducatie in de opleiding, samen met de culturele partner de dialoog aangaan en meer zelfvertrouwen krijgen ten aanzien van bepaalde disciplines.

"Po-scholen komen niet specifiek met een vraag naar ons museum. Wij denken dat scholen niet weten dat ze met een vraag kunnen komen. Als scholen dit besef krijgen, verwachten we ook dat dit meer zal gebeuren".

"Naar mijn idee kunnen scholen dat wel. Ze vinden het natuurlijk een voordeel dat we multidisciplinair zijn en inhoud hebben. Het prijskaartje dat eraan hangt kan wel een struikelblok zijn. De twee medewerkers die op scholen komen zijn in staat om de juiste vraag te stellen. Kunstkeuzeverhaal is gemak. Scholen die ervoor kiezen, kiezen voor dat gemak. Zodra er feedback terugkomt dat er een vraag is, wordt daarop ingegaan".

"Sommige leerkrachten doen heel enthousiast mee en komen zelf met kerndoelen aan, maar bij de meeste scholen is dit nog niet helemaal helder. Zelfvertrouwen over bepaalde disciplines kan een reden zijn".

"Contact is er meestal direct met de leerkracht. Ik ben nodig om bij de docent naar boven te halen wat de school nou precies wil, wat de achterliggende gedachte is. Het blijft vaak hangen bij een losse workshop. Juist het aangaan van die dialoog is een meerwaarde voor de activiteit. De leerkracht moet hierbij worden betrokken, zodat de leerkracht dit ook weer in zijn lessen kan inbedden. De activiteit en de lessen sluiten dan beter bij elkaar aan".

"Soms komen scholen met een concrete vraag. Dit moet nog groeien. Ik denk dat de gesprekken anders zullen verlopen als elke school een goede ICC-er heeft".

"De verantwoording ligt bij de scholen. Sommige scholen nemen die, anderen niet. Veel scholen weten ook niet precies wat er van hun verwacht wordt".

Dialogo gericht werken

Meerdere instellingen / zzp'ers geven aan dat het hen altijd wel lukt om het gesprek aan te gaan met de scholen. Er zijn echter ook factoren die het aangaan van een echte dialoog bemoeilijken. Zoals het feit dat het aanbod van de instelling / zzp'er slechts beperkt aanpasbaar is, dat doorvragen niet altijd gemakkelijk is en de instelling / zzp'er niet altijd op de hoogte is van nieuwe ontwikkelingen.

Wat de instellingen / zzp'ers nodig hebben om dit dialooggericht werken optimaal te kunnen toepassen is onder meer: meer input van de scholen om hun programma's beter af te kunnen stemmen op hun wensen, (bij)scholing op verschillende aspecten zoals vaardigheden en kennis van nieuwe ontwikkelingen en een basis om inhoudelijk het gesprek met de scholen aan te kunnen gaan.

"Ik vind het fijn om maatwerk te leveren. Ik weet wat er gebeurt op scholen en wat past, welke vaardigheden we trainen. Heel veel scholen doen wat anders en werken bijvoorbeeld thematisch. Daar is nog meer onderzoek voor nodig. Voelen wat scholen nu willen vind ik moeilijker. Het doorvragen. We zitten met een bepaald aanbod dat enigszins aanpasbaar is. Het gesprek aangaan met scholen gaat wel altijd goed. We werken veel vanuit het project in plaats van met de ICC-er".

"Het geleerde bij de ICC-cursus/Grondstof kunnen we in praktijk brengen. Vanuit het theater werkt een vaste contactpersoon met het po. Het is goed om van tevoren overleg te hebben over de vragen".

"Binnen de mogelijkheden die wij hebben ten aanzien van scholen zijn we prima in staat het gesprek aan te gaan. Ook de docenten die bij ons werkzaam zijn kunnen dat gesprek aangaan door hun achtergrond in het onderwijs (enkele van hen zijn nog steeds werkzaam in het onderwijs). Blijvend bijscholen op het gebied van nieuwe ontwikkelingen is daarbij wel wenselijk, maar het moet binnen de mogelijkheden van de docenten blijven (inzet zzp'ers)".

"Omdat we bezig zijn met veranderingen merk ik dat ik zelf wat handvatten mis in bijvoorbeeld gesprekstechnieken/coachende vaardigheden. Het zou prettig zijn om daar een traject in te volgen. Wellicht dat Pit Cultuurwijzer hier iets in kan betekenen".

"Er is behoefte aan een duidelijke basis om inhoudelijk het gesprek aan te gaan met scholen. Het visietraject is daarop gericht. We hebben in ons aanbod de kerndoelen en vakgebieden, ontzorgen van de leerkrachten. Als ik met scholen in gesprek ben of als er scholen zijn die bellen, is er niemand die de kendoelen noemt. Daar zijn ze helemaal niet mee bezig. Praten vanuit de competenties en vaardigheden bij kinderen zou een goed alternatief kunnen zijn als daar voldoende scholen in mee gaan. Dan kom je eigenlijk op het stukje wat je doet als je rondom die thema's werkt. Wat is er op dat gebied, wat past daarbij. Dan koppel je enkele gebieden met elkaar, ga je ook breder nadenken. Kom je ook bij de vaardigheden uit en kom je op meer 'body' uit. Idee erachter is beseffen: welke vaardigheden wil je meegeven aan de leerlingen? Dat kan vanuit verschillende invalshoeken".

5.4.3 Behoeften/wensen ten aanzien van kennisdeling Behoeft kennisdeling

Vrijwel alle instellingen / zzp'ers geven aan behoefte te hebben aan (meer) kennisdeling op het terrein van ondersteuning aan scholen op het terrein van cultuureducatie, maar realiseren zich tegelijkertijd dat dit niet altijd even gemakkelijk zal zijn. Bijvoorbeeld omdat de instellingen allemaal ander aanbod hebben en/of dat een aantal instellingen vooral intern georiënteerd zijn. Wat volgens hen wel zou werken is sparren over discipline-overstijgend werken, krijgen van handvatten, uitwisselen over ervaringen met het onderwijs en ontdekken waar men elkaar kan versterken. Een instelling oppert dat een soortgelijk visietraject als nu met de scholen plaatsvindt ook goed kan werken voor hen.

Een klein aantal geïnterviewden geeft aan behoefte te hebben aan kennisdeling met scholen. Over wat ze doen binnen DCL en waar ze behoefte aan hebben. Netwerkbijeenkomsten zouden volgens een van hen een goede kans bieden om scholen en culturele partners bij elkaar te brengen. Anderen hebben hun twijfels bij netwerkbijeenkomsten en denken dat die alleen effectief kunnen zijn als ze voldoen aan bepaalde voorwaarden. Twee instellingen geven aan het gevoel te hebben dat ze op dit moment vooral nog in de wachtstand staan om met de scholen aan de slag te kunnen gaan.

"Sowieso in de samenwerking met andere instellingen. Ik ben goed toegerust op mijn eigen vakgebied. Zo gauw het

om andere disciplines gaat weet ik het niet zo goed. Kunnen we gezamenlijk iets aanbieden? Ook naar scholen toe is het professioneler als je onderbouwd werkt. Ik zou vooral willen weten wat anderen doen. Niet in dezelfde vijver vissen, maar elkaar aanvullen. Uitwisselen van tips en valkuilen. Openheid tussen instellingen zou ik willen. Ik geloof niet in concurrentie. Ik geloof niet dat concurrentie betere producten gaat geven in deze niet-commerciële sector".

"Ook door te kijken naar wat andere instellingen aanbieden. Niet iedereen moet hetzelfde aanbieden. Ook door via één kanaal de scholen te benaderen en dit te centraliseren. Onderling zaken op elkaar afstemmen. Ik vind het belangrijk om de vraag bij scholen op te halen, zodat instellingen kunnen ontwikkelen en een aanbod voor scholen op de planken kunnen hebben. Er zijn veel leuke ideeën vanuit onze organisatie en de medewerkers, maar van uitwerken komt het niet. In het aanleveren van materiaal tot het maken van een lesbrief kan het museum niet voorzien door gebrek geld, tijd en kennis".

"Wij hebben behoefte aan kennisdeling door Pit om een beter beeld te krijgen wat scholen doen binnen het traject van De Cultuur Loper en waar zij behoefte aan hebben. Meer meenemen in de betekenis van verschillende trajectstappen is wenselijk. Het culturele veld staat nu nog in wachtstand. We zouden meer inzicht willen krijgen in de denkrichting van de scholen, bijvoorbeeld ambities, en daarbij ook een indicatie te krijgen in het tijdspad van de scholen. Het zou handig zijn om daar tijdig op aan te kunnen sluiten. De vraag voor instellingen is of wij ons moeten wij aanpassen en wanneer, in hoeverre kunnen wij ons voorbereiden rondom competenties enzovoort? Daar ondersteuning in zou ik prettig vinden. Eventueel is het mogelijk om de gedragsindicatoren te koppelen aan de voorstellingen. Dit zouden we kunnen voorleggen/vragen aan makers van voorstellingen".

"Kennisdeling zou beter kunnen. We hebben een tijdje het OKAP-overleg (Overleg Kunstinstellingen Parkstad) gehad. Daar vertelden we elkaar eigenlijk wat we deden. Dat is weggefallen. Ik ben eigenlijk al 10 jaar aan het trekken om samen iets te doen. Kunnen we niet meer met elkaar samenwerken daarin? Eigenlijk speelde dat toen ook al. Na het wegvallen van de cultuurscouts viel de verbinding weg. We probeerden dat wat de scouts deden voort te zetten. Het is echter moeilijk om samenwerking op gang te krijgen, omdat elke instelling vooral

met de eigen instelling bezig is en niet echt wil delen. De instellingen zouden elkaar meer moeten aanvullen".

"De mogelijkheid tot kennisdeling met andere zzp'ers is wenselijk. Daarnaast heb ik behoefte aan good practices. De voorbeelden uit Grondstof zijn meegenomen en zijn een grote hulp voor het werk van de zzp'er".

Lokaal/regionaal loket

Op een enkeling na zien de instellingen / zzp'ers de voordelen van een lokaal/regionaal 'loket' waarin de vraag van de school en het aanbod van het culturele veld worden samengebracht. Maar tegelijkertijd geven ze daar allemaal hun twijfels en bedenkingen bij aan.

Een centraal loket kan een goede functie vervullen in het bieden van een culturele kaart, waardoor het aanbod voor scholen overzichtelijker wordt. Ook kan het loket een intermediaire rol vervullen tussen scholen en aanbieders en optreden als vraagbaak en expertisecentrum. Het kan het aanbod duidelijker bij de scholen brengen en ophalen wat er op de scholen speelt. Het kan een platform en website bieden.

Instellingen / zzp'ers zouden het echter een gemis vinden als een centraal loket in de plaats zou komen van hun eigen directe contacten met de scholen. Deze zouden nog steeds mogelijk moeten blijven. Een centraal loket zou transparant, neutraal en onafhankelijk moeten zijn en staat of valt bij de deskundigheid van de persoon die er verantwoordelijk voor is. Het mag geen scheidsrechter functie vervullen die bepaalt wie wel of niet naar een school wordt gestuurd.

"Ik denk dat het niet én-of moet zijn, maar én-én. Een loketfunctie kan daar zeker aan bijdragen. Aanbod duidelijker bij scholen brengen en advies erbij. De deskundigheid van de instellingen dien je echter te blijven behouden. Daarbij wil je als instelling zelf ook grip houden. Zo'n balie kan dienen als vraagbaak en stukje expertisecentrum.

Pit Cultuurwijzer kan actief meedenken / informeren op vraag van de instelling. Ik sta niet dagelijks voor de klas, wat daar gebeurt weten wij niet van iedere school. Ik denk dat Pit Cultuurwijzer onmisbaar is in de vertaling naar ons, óf de school zelf zo ver krijgen".

"Een nadeel zou zijn dat er sturing plaatsvindt, maar positief is dat je veel beter kunt reageren op de vraag van de scholen en hierop een arrangement kunt creëren. Het maken van de koppelingen en ophalen wat er op de scholen speelt, is een grote kans voor zo'n loketfunctie. Een platform, website of folder. Een culturele kaart, zodat voor de scholen overzichtelijk is wat er precies is".

"Enerzijds zou een onafhankelijk loket goed zijn zodat meer scholen de weg naar het theater zouden kunnen vinden, maar tegelijkertijd heb je dan niet meer direct contact. We missen een loketfunctie dus niet, maar het hangt ervan af hoe het ingevuld wordt. Elders in het land hoor ik geluiden bij theaters, dat door een loket de grip afneemt, waardoor er minder bezoekers gerealiseerd worden".

"Jawel. Ik zou er wel voorstander van zijn. Het is vooral nog moeilijk, omdat de verbinder tussen partijen ontbreekt. Tussen instellingen en tussen scholen. Dat iedereen weet wat ie doet en daarmee samenwerkt. Onafhankelijk. Dus niet bemiddeling en financiële ondersteuning op grond van relatie, maar op inhoud en kwaliteit. Pit zou daar wel meer boven kunnen hangen. Goede loketfunctie op de grote lijnen. Aansturing, zolang het maar transparant en onafhankelijk blijft. Niet zoals bij de vorige penvoerder.

De rol van een loket zou zitten in de rol als intermediair. Tussenpersoon die kan bemiddelen tussen scholen en instellingen, maar ook in het naschoolse. Dus als ouders willen weten wat er te vinden is. Een Culturele Kaart zou daar een bijdrage in kunnen leveren. Als een soort VVV voor cultuur. Dit loket zou wel open en onafhankelijk moeten zijn".

"Het fijne zou zijn als er een mogelijkheid is om met de scholen met de zzp'ers in contact te brengen. Momenteel is deze noodzaak er nog niet om aanbod op te schrijven. Het gaat juist om het gesprek, waarbij wensen worden uitgesproken en een programma op maat kan worden gemaakt. Er moet geen scheidsrechterrol zijn of iemand zijn die bepaalt wie wel of niet naar een school wordt gestuurd".

5.4.4 Relatie met Pit Cultuurwijzer Rol(len) Pit Cultuurwijzer

De instellingen / zzp'ers zien verschillende rollen weggelegd voor Pit Cultuurwijzer als het gaat om hun bijdrage aan CmK/DCL. Een aantal van hen meent dat Pit Cultuurwijzer vooral moet doorgaan met waar ze mee bezig is: de visietrajecten op scholen, stimuleren dat culturele partners met elkaar gaan samenwerken, organiseren van netwerkbijeenkomsten, cursussen (zoals bijvoorbeeld Grondstof) en andere kennisdeling en hen blijven meenemen in wat Pit Cultuurwijzer doet op scholen. Een aantal instellingen / zzp'ers heeft specifieke wensen, zoals het nagaan of hun aanbod strookt met wat de school wil en samen nagaan hoe dat aanbod kan worden aangepast aan deze wensen. Of het bieden van mogelijkheden tot co-creatie.

Ook worden andere wensen aangegeven zoals meer tools geven in coaching en gesprekstechnieken.

"Tips en hulp krijgen bij hoe we dit kunnen aanpakken, wanneer we de expertise niet in huis hebben. Hoe benader je scholen, hoe ga je de samenwerking met andere instellingen aan"?

"Wij voorzien in voorstellingen in alle groepen op het gebied van receptieve kunst. Met betrekking tot de actieve beoefening ontbreekt op dit moment nog een activiteit op het gebied van drama voor de groepen 1 en 2. Tevens ligt er nog een wens voor een workshop gericht op presentatie voor de groepen 7 en 8. Vanuit Pit zou het fijn zijn als we actief kunnen koppelen (bv. groep 1 en 2 met drama) met een school om te komen tot een co-creatie. Drama meer als middel inzetten is betekenisvol".

"Het is handig om een overzicht te ontvangen van scholen die met Pit samenwerken, zodat onze consulent ook op de hoogte is van waar de scholen mee bezig zijn. Zowel de school als Pit zouden meer moeten communiceren met ons over hoe ver ze zijn met het traject. Communicatie over ontwikkelingen en mogelijkheden dient goed te blijven".

6.

TEVREDENHEID MET DE DIENSTVERLENING VAN PIT CULTUURWIJZER

Aan de scholen en het culturele veld is gevraagd hoe tevreden zij zijn met de dienstverlening van Pit Cultuurwijzer in het kader van het DCL-traject.

6.1 Tevredenheid scholen met de dienstverlening van Pit Cultuurwijzer

De volgende vragen zijn gesteld:

- Hoe waardeert u de begeleiding door uw intermediair van Pit Cultuurwijzer op uw school in het algemeen
  - Het volgende gaat goed / verloopt plezierig:
  - Het volgende zou ik graag anders zien / vind ik lastig:
  - Aandachtspunten voor de toekomst zijn:
- Hoe waardeert u de volgende begeleidingsaspecten? En welke tips voor verbetering heeft u?
  - De coachende houding van de intermediair
  - De deskundigheid van de intermediair
  - De bereikbaarheid van de intermediair
  - De toegankelijkheid van de intermediair

In totaal zijn dertien ingevulde vragenlijsten van de acht scholen ontvangen. Op twee scholen vulden de directeur en ICC-er gezamenlijk een vragenlijst in. Van één school vulde alleen de ICC-er de lijst in en van een andere school alleen de adjunct-directeur. Van de overige vier scholen vulden de ICC-er en de directeur ieder een eigen vragenlijst in. Op één school gebeurde dit door twee ICC-ers.

Het volgende gaat goed / verloopt plezierig:

De wijze waarop de begeleiding van het DCL-traject door de intermediairs plaatsvindt oogst veel waardering van de ICC-ers en directeurs van de scholen. Deze begeleiding kenmerkt zich

als: uitgevoerd in goede samenwerking, prettig, deskundig en meedenkend.

"De manier van begeleiding ervaar ik als zeer prettig, deskundig, stimulerend, meedenkend, bijsturend en alle bereidheid tot hulp en/of advies. Stap voor stap, eigen tempo en alle geduld om er een gedegen traject van te maken. Deels inspirerend met af en toe een tip, maar de juiste balans behoudend door dit niet te vaak te doen".

Ook het heldere DCL-traject, in combinatie met de op-maat begeleiding wordt gewaardeerd.

"De bijeenkomsten zijn duidelijk en helpen ons om onze visie weer helder voor ogen te krijgen / hebben. Het is fijn om iemand van buitenaf binnen te halen die ons daarbij helpt. De stappen van De Cultuur Loper zijn ook helder en duidelijk. Wij hebben dat met een groepje leerkrachten opgepakt en van daaruit naar het team gebracht".

"De lijntjes met Pit zijn kort en duidelijk. Ik heb het gevoel dat ze meekoersen/meedenken in het proces van de school en hierin op zoek zijn naar maatwerk. Dit ervaar ik als zeer positief. Het is dus vraag- i.p.v. aanbodgestuurd".

"Dankzij de intermediair heb ik afgelopen schooljaar deel kunnen nemen aan de ICC-cursus en mijn certificaat gehaald en hebben we een cultuurbeleidsplan. We zijn nu aan het kijken hoe we dit cultuurplan in de praktijk gaan realiseren en hoe we

de leerlijnen/doelen voor alle groepen kunnen koppelen aan activiteiten en een jaarplanning per groep".

"Het volgende zou ik graag anders zien / vind ik lastig: Veruit de meeste respondenten hebben geen op- of aanmerkingen als het gaat om wat ze lastig vinden in het traject. In totaal zijn vier opmerkingen/suggesties gegeven. De stappen mogen sneller doorlopen worden of beter gezegd laat ze op maat op de scholen doorlopen. Iedere school staat ergens anders en pas je daarop aan".

"Naast de coaching op school worden er ook netwerkbijeenkomsten buiten school georganiseerd. Daar we nu nog zoekende zijn naar de doorgaande leerlijn voor onze eigen school met goede hulp van de intermediairs komt dit voor ons te vroeg".

"Het lastige in het proces is om de verbinding te blijven zien en houden. Je stapt in het proces en vervolgens gaat de school ook op andere gebieden en aanbieders verder. Qua tijd en begeleiding is het soms moeilijk in de praktijk in te passen. De vraag verandert wellicht continu tijdens het proces. Dit is ook voor de intermediair soms lastig te volgen of te begeleiden".

"Misschien iets minder informatie tijdens de eerste teambijeenkomst. Dit was nogal veel voor een aantal collega's".

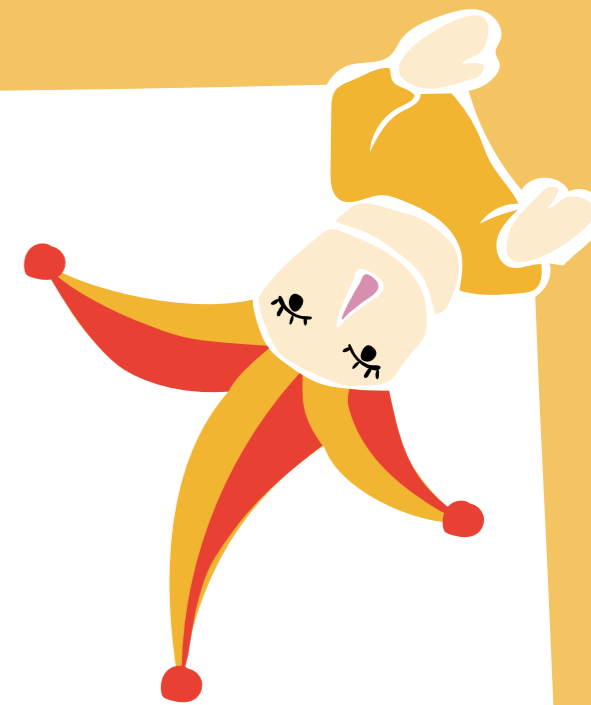
De **aandachtspunten voor de toekomst** die door de ICC-ers en directeurs worden genoemd hebben betrekking op drie aspecten:

1. Blijvende aandacht voor een goede aansluiting van cultuureducatie bij de (ontwikkeling van) de school

"Ons onderwijs verandert keer op keer. Daarmee bedoel ik onze inhoud, kinderen, ouders, team en omgeving. Om bij deze veranderingen de juiste invulling te blijven bieden ook op het gebied van cultuureducatie, moeten wij in de toekomst regelmatig het proces blijven evalueren en eventueel bijstellen".

2. Informatievoorziening

"Wij als school zouden het fijn vinden als er een nieuwsbrief zou zijn waar alle aanbieders met hun programma in zouden staan".

Dit is een hele klus maar het zou wel voor de school maar zeer zeker voor de leerkrachten een duidelijk overzicht geven wat er allemaal mogelijk is".

3. Gebruik kunnen blijven maken van de ondersteuning door de intermediairs

"In de toekomst zouden wij nog graag, tijdens het borgen, feedback willen ontvangen en ondersteuning bij het implementatietraject".

De **coachende houding van de intermediair** wordt (voor zover van toepassing) unaniem als (zeer) goed en prettig ervaren.

"Er wordt gecoacht wanneer nodig of bijgestuurd, maar ook rust of tijd gegund wanneer er even nagedacht of overlegd moet worden".

"De intermediairs nemen ons mee in de ontwikkeling maar sporen ons ook aan om zelf na te denken over invulling en vormgeving van cultuureducatie op onze school en hoe we hierin het 'nieuw samengestelde team' kunnen meenemen".

Ook over de **deskundigheid van de intermediairs** zijn de ICC-ers en directeurs vol lof

"De intermediairs hebben veel expertise in huis. Ze zijn op de hoogte van wat en waar iets te halen is op cultuurgebied. Wij zijn bijvoorbeeld zoekende naar een goede leerlijn/ methode voor muziek nu er geen vakdocent meer is. Hierop wordt meteen ingespeeld door de intermediairs. Zij regelen voor onze studiedag enkele workshops waarbij verschillende

muziekonderdelen centraal staan".

"De intermediair weet zaken te verbinden. Sparren met de intermediair werkt verrijkend".

Over de **bereikbaarheid van de intermediairs** zijn de ICC-ers en directeuren tevreden. Veel communicatie vindt via de mail plaats en aangegeven wordt dat de intermediairs snel en adequaat reageren. Afspraken worden goed nagekomen.

In lijn met de beoordeling van de drie bovenstaande aspecten zijn de ICC-ers en directeuren (zeer) tevreden over de **toegankelijkheid van de intermediairs**.

"De intermediairs zijn heel goed benaderbaar, er is een open sfeer tijdens onze overleggen".

6.2 Tevredenheid culturele veld met de dienstverlening van Pit Cultuurwijzer

De volgende vragen zijn gesteld:

- Hoe waardeert u de begeleiding van de projectgroep Pit Cultuurwijzer in het algemeen?
  - Het volgende gaat goed / verloopt plezierig:
  - Het volgende zou ik graag anders zien / vind ik lastig:
  - Aandachtspunten voor de toekomst zijn:
- Hoe waardeert u de volgende begeleidingsaspecten? En welke tips voor verbetering heeft u?
  - De deskundigheid van de projectgroep
  - De bereikbaarheid van de projectgroep
  - De toegankelijkheid van de projectgroep
  - De afstemming met de projectgroep in het benaderen van scholen

In totaal zijn twaalf ingevulde vragenlijsten ontvangen van de acht culturele instellingen en de vier zzp'ers.

Het volgende gaat goed / verloopt plezierig:

De culturele instellingen / zzp'ers zijn vooral tevreden over hun contacten met de intermediairs en de wijze waarop de communicatie verloopt. De gesprekken worden gewaardeerd en op hulpvragen wordt adequaat gereageerd.

"Fijne gesprekken, hulp en adviezen op maat, luisterend oor, professioneel, vertrouwd gevoel".

"De communicatie verloopt goed en regelmatig. Het is gemakkelijk om contact te zoeken en te krijgen".

"Communicatie met het team, openheid als het gaat om naar 'het veld' te luisteren, aangename mensen om mee te werken".

Vijf van de instellingen / zzp'ers kunnen niets aangeven dat zij **graag anders zouden zien of lastig vinden**. Vijf instellingen / zzp'ers hebben vooral behoefte aan meer informatie en één van hen heeft last van de verwevenheid van Pit Cultuurwijzer met SCHUNCK. Een andere instelling geeft aan er last van te hebben dat Pit hun eigen werk met de scholen (onnodig) hindert en werkzaamheden uitvoert die meer op hun pad liggen.

"Meer informatie over andere culturele partners en hun doelstellingen/ middelen".

"We werken ook met een combinatiefunctionaris/cultuurcoach. Er zit een overlap met Pit in het beleid voor de scholen. De scholen zetten de cultuurcoach nu weleens in de wacht omdat ze bezig zijn met het traject met Pit en dat is jammer".

"Ik zie dat we niet leren van het verleden in onze regio. Iedere vier jaar gaan we in Parkstad weer het wiel opnieuw uitvinden in relatie tot cultuureducatie voor de scholen. Verder is er ook tussen de culturele instellingen maar een oppervlakkige samenwerking. Het is heel moeilijk om tot een goede en langdurige nieuwe structuur te komen met het doel dat de kinderen in Parkstad meer kunnen deelnemen aan culturele activiteiten op de scholen. Naar mijn idee zou daar een regierol voor Pit kunnen liggen in de toekomst. Ook de gemeenten kijken niet over de gemeentegrenzen heen en pakken die regierol niet".

"Verder zie ik een spanningsveld tussen de gewenste deskundigheidsbevordering van leerkrachten in het basisonderwijs op cultuurgebied door CmK en de werkdruk van de leerkrachten in het basisonderwijs. Via de werkdrukverlagingsgelden kunnen kunstvakkrachten worden ingezet. Dit is op zich een mooie aanvulling voor de leerlingen en kan leerkrachten ontlasten. Maar het staat haaks

"De intermediair weet zaken te verbinden"

op meer zelf doen in de klas aan culturele activiteiten. En welke kant moet je dan op als culturele instelling? Dit zou een interessant thema zijn om eens op te pakken met Pit en de scholen".

"Pit loskoppelen van SCHUNCK – is niet voor iedereen helder".

"Overzicht van stand van zaken bij de scholen, hoe ver de scholen zijn met hun visieontwikkeling, wat wil de school en wat kunnen we als organisatie al betekenen voor de scholen".

Als **aandachtspunten voor de toekomst** noemen de instellingen / zzp'ers vooral het op zoek gaan naar / verstevigen van de verbinding tussen de culturele partners en hen meenemen in wat er speelt op de scholen. Door één van hen wordt aandacht gevraagd voor het leren spreken van een gezamenlijke taal door alle partijen die betrokken zijn bij cultuureducatie op scholen.

"Ik denk dat het een meerwaarde is wanneer culturele partners meer in verbinding worden gebracht met elkaar. Deze synergie leidt tot een kwaliteitstoename voor de scholen in een begeleidingstraject. Waar kunnen we elkaar ondersteunen en hoe kunnen we samen zorgen voor het best mogelijke aanbod voor scholen"?

"Meenemen van het culturele veld in wat er speelt op de scholen. Direct contact culturele instellingen met scholen. Concrete activiteiten. Bouwen aan gezamenlijk netwerk, deskundigheid en visie in Parkstad en op zo'n wijze dat het differentieel kan worden toegepast in de praktijk en we een veelkleurigheid aan

projecten en activiteiten samen creëren, zodat er maatwerk kan worden verzorgd".

"Overkoepelend Parkstad Breed Cultuur loket".

"Zorg dat alle partijen (culturele instellingen, workshopgevers en scholen) dezelfde taal spreken. Daar bedoel ik mee dat de begrippen (competenties, gedragsindicatoren etc.) uit De Cultuur Loper, ook bij alle partijen bekend zijn om de processen nog beter te laten verlopen".

"Scholen zo nu en dan blijven volgen als ze DCL doorlopen hebben, eventueel terugkombijeenkomsten organiseren. Steun voor scholen blijven geven. Ook mogelijkheid tot inzetbaarheid zzp'ers bij scholen waar het traject (DCL) eventueel wat moeilijker verloopt. Zo kunnen leerkrachten zelf in praktijk zien / ervaren / kennismaken met educatieve kunst en getriggerd en wellicht meer gemotiveerd raken".

De instellingen / zzp'ers zijn (zeer) tevreden over de **deskundigheid van de projectgroep**. Drie van hen kwalificeren de deskundigheid als goed, twee als zeer goed en één als prima. Volgens een van de instellingen / zzp'ers is er nog ruimte voor verbetering, met name waar het gaat om het tot stand brengen van de dialoog tussen scholen en culturele instellingen. Een van de anderen zet vraagtekens bij de onafhankelijkheid van de medewerkers van Pit Cultuurwijzer, omdat zij ook onder de vlag van SCHUNCK opereren.

"Is voldoende deskundig, maar dialoog tussen scholen en culturele instellingen komt nog onvoldoende tot stand".

"Pit heeft nu een team van vier personen die vooral bezig zijn met beleid. Ik vind de deskundigheid en gesprekvaardigheid wel wat wisselend van kwaliteit. Sommige mensen werken ook bij SCHUNCK. Zij zijn dus eerder en beter op de hoogte van de wensen van scholen dan de andere culturele aanbieders. Dit kan een voordeel opleveren in activiteitenaanbod dat andere instellingen niet hebben. Daarbij hebben de instellingen ook aangegeven meer informatie te willen m.b.t. de scholen en hun wensen. Dit kan sneller gedeeld worden dan nu het geval is. Door PIT zijn er scholen die ook meer maatwerk willen en dit levert bij ons een hogere werkdruk qua ontwikkelen activiteiten en organisatie".

"De projectgroep is deskundig en aanwezig bij alle bijeenkomsten waar zij hun expertise laten blijken en ook op de hoogte zijn van onze opgedane expertise".

"Het team is gemotiveerd, professioneel en gefocust op het te behalen van het doel".

Ook over de **bereikbaarheid van de projectgroep** zijn de instellingen / zzp'ers tevreden.

"Rapportcijfer 7,5 Het kantoor zit binnen SCHUNCK waardoor de bereikbaarheid misschien onbekend is bij sommigen. Wel is het team altijd bereid om langs te komen bij de instelling. Op e-mails wordt snel gereageerd.

Wellicht is het handig om een inloopsprekuren in te lassen om de bereikbaarheid verder te vergroten?"

"Goed bereikbaar en reageren snel en duidelijk op vragen".

"Goed, plek waar ze te vinden zijn is duidelijk en mails etc worden snel beantwoord".

"Geen problemen met bereikbaarheid, korte gesprekslijnen".

De instellingen / zzp'ers zijn ook tevreden over de **toegankelijkheid van de projectgroep**, met bij twee van hen een kritische noot.

"Rapportcijfer 8. Er wordt altijd een passende oplossing gezocht ongeacht de aard van de instelling of school".

"Intermediair voor culturele instellingen toegankelijk, maar er is weinig crossover met de intermediairs voor de scholen".

"Pit is gelieerd aan de culturele instelling SCHUNCK. Ondanks dat de personen hun onafhankelijkheid benoemen, is het de vraag of dit in de praktijk altijd realiseerbaar is".

"Prima, ze zijn niet alleen gemakkelijk te bereiken, maar zijn ook heel open personen die alle vragen beantwoorden en je niet het gevoel geven dat je iets 'doms' vraagt".

"Goed, staan altijd open voor vragen".

"Het team staat open voor ideeën en wensen van de betrokken deelnemers".

De meeste instellingen / zzp'ers geven aan (nog) geen oordeel te kunnen geven over de **afstemming met de projectgroep in het benaderen van scholen**. Van de vier die dat wel kunnen spreken twee hun tevredenheid uit en is er volgens twee ruimte voor verbetering. Verdeling is niet altijd helder (welke intermediair komt bij welke school, wie bedient het vo).

Er zou meer informatie gegeven kunnen worden over de wensen en beleid van de scholen richting de culturele instellingen. Dit zou meer kunnen.

We zijn samen een co-creatie opgestart en de begeleiding hierbij vanuit Pit is goed.

7.

CONSEQUENTIES MONITORINGS- RESULTATEN VOOR (BIJ)STURING TRAJECT

Nadat alle interviews en tevredenheidspelingen zijn gehouden en de resultaten zijn beschreven in dit rapport, is in een gezamenlijke bijeenkomst van de Pit Cultuurwijzer projectgroep en O+A onderzoek-advies op 8 mei 2019 verkend wat de consequenties zijn van de uitkomsten van de monitor voor de (bij)sturing van het traject. De bevindingen van deze bijeenkomst worden beschreven in dit hoofdstuk, en zijn geclusterd in vier overall thema's, die worden uitgewerkt in de paragrafen: **Cultuureducatie: belang en investering (7.1), De Cultuur Loper: gezamenlijke stip op de horizon (7.2), Diversiteit: kracht en inspanning (7.3), De Cultuur Loper: dubbel innoveren in het kwadraat (7.4). In paragraaf 7.5 tenslotte worden naar aanleiding van de bevindingen actiepunten geformuleerd die Pit Cultuurwijzer voornemens is uit te voeren.**

7.1 Cultuureducatie: belang en investering

Alle geïnterviewde betrokkenen onderschrijven het belang van cultuureducatie. Dat is een belangrijke stap in de goede richting, maar er is meer nodig om cultuureducatie een structurele plek in het curriculum van de scholen te geven. Daarvoor is ook het geven van een prominente positie en van prioriteit aan cultuureducatie een belangrijke voorwaarde. Het gaat dan niet alleen om prioriteit binnen de scholen, maar ook binnen de schoolbesturen, de opleidingen en de culturele partners.

Bij de geïnterviewde **schoolbesturen** scoort cultuureducatie niet hoog op de prioriteitenlijst. Dat geldt zowel voor de inhoud van cultuureducatie, als ook voor de deskundigheidsbevordering van de leerkrachten in het algemeen en de ICC-er van de scholen in het bijzonder. Cultuureducatie is geen onderwerp waarop de besturen zelf initiatief nemen om hun scholen te stimuleren, te bevragen en met hen de discussie aan te gaan. Professionalisering van de ICC-er door deelname aan de ICC-cursus heeft geen prioriteit omdat voor de inzet van de beschikbare financiële middelen een andere keuze wordt gemaakt.

Ook voor **scholen** geldt dat niet alle teamleden een hoge prioriteit toekennen aan cultuureducatie: het draagvlak voor cultuureducatie verschilt van persoon tot persoon. De kar wordt regelmatig door een of enkele (werkgroep) personen getrokken en gezocht wordt naar adequate manieren om het gehele team te betrekken. Daarin zijn verschillende strategieën van scholen zichtbaar. Het ene team blijkt gemakkelijker te kunnen worden meegenomen dan het andere team.

Voor **culturele partners** staat het belang van cultuureducatie niet ter discussie. Cultuur behoort tot hun corebusiness en het van daaruit een bijdrage leveren aan het onderwijs wordt door alle partners van belang geacht. Ook voor culturele partners echter speelt de vraag wat kan en mag worden geïnvesteerd. De vraag is hoe ver zij kunnen gaan in het leveren van maatwerk aan scholen, waarin wordt aangesloten bij de ambities van elke afzonderlijke school.

Bij de **pabo** staat cultuureducatie, net als bij schoolbesturen, niet hoog op de prioriteitenlijst. Er is geen sprake van

beleidsmatige verankering van cultuureducatie in het opleidingsprogramma van de pabo.

7.2 De Cultuur Loper: gezamenlijke stip op de horizon

Alhoewel er sprake is van verschillende 'startposities' van de **scholen**, lijken ze wel allemaal een bewuste, inhoudelijke keuze te hebben gemaakt om deel te nemen aan De Cultuur Loper. Niet alle scholen hadden bij aanvang van het DCL-traject een helder beeld van ze ervan konden verwachten. Het meenemen van het team is van belang, omdat het bereiken van de gezamenlijke stip op de horizon alleen mogelijk is als alle teamleden daaraan hun bijdrage leveren.

Voor **culturele partners** heeft de gezamenlijke stip op de horizon een andere betekenis dan voor scholen. Culturele partners geven aan onderling graag te willen samenwerken en overleggen. Ook heeft het hun unanieme voorkeur Parkstad-breed te denken en werken. Tegelijkertijd geldt, dat sommigen van hen - in tegenstelling tot scholen - ten opzichte van hun collega instellingen in een concurrentiepositie verkeren. Een aantal instellingen werkt expliciet voor en met scholen en heeft één of meerdere educatieve medewerkers in dienst. Daar waar dit het geval is, is voor hen meestal duidelijk wat deze taak inhoudt en wat zij scholen willen meegeven op het terrein van cultuureducatie. Velen van hen werken al jaren op dit terrein. Dat deze taak moet worden afgestemd op de visie en ambities die scholen hebben op het terrein van cultuureducatie is lang niet altijd vanzelfsprekend. Uit de monitoring blijkt bovendien, dat een aantal culturele partners niet (of niet veel) weet van CmK. Dat bevordert het bepalen van de gezamenlijke stip op de horizon niet. Ook blijkt bij een deel van hen, mede als gevolg van de gevolgde werkwijze in de eerste planperiode van CmK, sprake te zijn van misvattingen over de rol van Pit Cultuurwijzer in het CmK-traject. Sommigen verwachten van Pit Cultuurwijzer werk te krijgen of financiën om eigen aanbod te ontwikkelen / uit te voeren en verwachten hun aanbodgericht werken ongewijzigd door te kunnen blijven zetten.

Uit de monitoring blijkt de gerichtheid van de culturele partners voor het bepalen van de gezamenlijke stip op de horizon te verschillen. Instellingen die al met scholen werken richten zich vooral op scholen voor het bepalen van deze stip en bij instellingen die dat (nog) niet doen gaat de aandacht vooral uit naar de samenwerking met hun collega culturele instellingen en veel minder naar die met de scholen.

Zowel de **scholen** als de **culturele partners** hechten belang aan het inzichtelijk maken van het culturele veld met behulp van een 'Culturele Kaart'.

7.3 Diversiteit: kracht en inspanning

Uit de monitoring blijkt, dat er bij de **scholen** sprake is van een grote diversiteit in hun uitwerking van De Cultuur Loper. Deze diversiteit is weliswaar groot, maar past wel voor alle scholen binnen de bedoelingen en kaders van De Cultuur Loper. Dit is enerzijds de grote kracht van het DCL-traject, maar maakt het anderzijds ook complex, omdat de inhoudelijke doelen en behoeften sterk kunnen verschillen van school tot school. De scholen waarderen het maatwerk dat door de intermediairs wordt geleverd en geven aan daar ook behoefte aan te hebben.

Voor **culturele partners** is het niet altijd een gemakkelijke opgave om tegemoet te komen aan deze diversiteit (en daarmee complexiteit) van het scholenveld. Een aantal van hen geeft aan niet over de (financiële) ruimte te beschikken om hun aanbod voor alle scholen op maat te snijden. Sommigen lijken in een tweestrijd te zitten: enerzijds wachten ze op het initiatief van de scholen om als culturele partner uit de startblokken te komen en anderzijds hebben ze de vrees dat ze geen maatwerk aan scholen kunnen bieden omdat dat een te grote investering van hen verlangt. Ook was (en is) een aantal culturele partners niet goed op de hoogte van wat er op scholen wordt gedaan met De Cultuur Loper.

7.4 De Cultuur Loper: dubbel innoveren in het kwadraat

Voor vele **scholen** geldt dat deelname aan De Cultuur Loper een dubbele innovatie behelst. Niet alleen inhoudelijk op het gebied van cultuureducatie, maar ook meer algemeen op het terrein van denken over onderwijs. De Cultuur Loper stimuleert scholen om na te denken over wat ze haar leerlingen wil meegeven (in dit geval op het terrein van cultuureducatie) en welke activiteiten en interventies daar het beste bij passen. Dit is voor een aantal scholen een omslag, omdat ze traditiegetrouw vaak werken met onderwijsmethoden en erop vertrouwen dat de makers van de methoden hebben nagedacht over te bereiken doelen en leerlijnen. Vooral voor gebieden als cultuureducatie kozen scholen in het verleden vaak eerder voor 'leuke' activiteiten, dan voor activiteiten die bijdragen aan het realiseren van de doelen die de school wil bereiken.

"Om de gezamenlijke stip aan de horizon te bereiken moet het hele team worden meegenomen"

Ook voor **culturele partners** is er meestal sprake van een omslag. Traditiegetrouw hebben zij vaak vanuit hun eigen visie en expertise een aanbod voor scholen gemaakt, dat door deze scholen wel of niet kan worden afgenomen. Uit deze monitoring blijkt dat meerdere culturele partners meer vertrouwen hebben in hun eigen visie en expertise, dan in de competenties van scholen om te kunnen bepalen welk cultureel aanbod past bij hun visie. Dat is niet vreemd, omdat scholen in het verleden (en vaak ook nu nog) niet op basis van eigen visie en ambities kozen voor het aanbod van een culturele partner. Voor de culturele partners is er daarom ook sprake van een omslag, waarbij scholen in toenemende mate vanuit hun visie en ambities een relatie aangaan met culturele partners, in plaats van het inkopen van bestaand aanbod. Overigens blijkt uit de monitoring dat de meeste culturele partners welwillend staan tegenover het aangaan van de dialoog met de scholen, en hiertoe ook pogingen ondernemen.

Ook voor de **pabo** en de **schoolbesturen** geldt dat een omslag in denken een voorwaarde is om de gewenste innovaties op het

terrein van cultuureducatie te kunnen realiseren. Het denken in kansen in plaats van beperkingen is in dit kader van belang.

Deze gewenste omslag in denken vertoont de kenmerken van een innovatieproces, waarin drie fasen kunnen worden onderscheiden: adoptie (het accepteren van de innovatie); implementatie (het daadwerkelijk invoeren van de innovatie) en verankering (het borgen van de innovatie). Activiteiten van Pit Cultuurwijzer die vooral passen in de adoptiefase zijn informeren en inspireren. In de implementatiefase gaat het vooral om coachen, begeleiden, ondersteunen en meedenken. In de verankeringsfase gaat het vooral om activiteiten ten aanzien van het 'finetunen' van de innovatie en het verankeren van de innovatie in de mensen (incorporatie) en de instelling (institutionalisering). In deze fase van het DCL-traject staan vooral adoptie en implementatie centraal.

7.5 Consequenties van de bevindingen: actiepunten voor Pit Cultuurwijzer

In deze paragraaf worden de consequenties van de bevindingen van de monitor uitgewerkt in de vorm van actiepunten voor Pit Cultuurwijzer. Omdat de fase van verankering nu nog niet aan de orde is, worden deze actiepunten per groep van betrokkenen uitgewerkt voor de adoptiefase (informeren en inspireren) en de implementatiefase (coachen, begeleiden, ondersteunen en meedenken).

Informeren en inspireren van schoolbesturen Pit Cultuurwijzer:

- Wil de stem zijn van de scholen naar de besturen toe om het belang van een deskundige, professionele ICC-er aan te tonen.
- Brengt de effecten van deelname van ICC-ers aan de ICC-cursus in kaart en maakt deze zichtbaar voor zowel besturen als scholen.
- Stimuleert schoolbesturen om eigen initiatief te tonen in het bevragen van scholen over hun deelname aan DCL.
- Stimuleert schoolbesturen om cultuureducatie in te bedden in hun werkwijze, zoals dat bijvoorbeeld ook het geval is bij taal en rekenen.
- Informeert de schoolbesturen dat de kosten voor deelname aan de ICC-cursus niet voor rekening van de scholen of besturen komen, maar worden betaald door Pit Cultuurwijzer.
- Maakt de meerwaarde van cultuureducatie duidelijk.
- Denkt na over het organiseren van sessies, met als doel betrokkenen rechtstreeks aan te spreken en te committeren.

- Werkt aan de totstandkoming van een Culturele Kaart, waardoor zicht op en inzicht in het culturele veld wordt verkregen.

Informeren en inspireren van scholen

Pit Cultuurwijzer:

- Biedt ook in schooljaar 2019-2020 de ICC-cursus aan;
- Wil bij deelname van nieuwe scholen aan De Cultuur Loper expliciet aandacht besteden aan de verwachtingen die deze scholen hebben ten aanzien van het DCL-traject. Hierin betreft Pit Cultuurwijzer haar eigen ervaringen en de ervaringen van de scholen die nu al deelnemen.
- Maakt de meerwaarde van De Cultuur Loper duidelijk.
- Gaat meer expliciet per school na hoe en wanneer het team het beste kan worden betrokken bij het DCL-traject.
- Organiseert inspiratiesessies voor scholen.
- Werkt aan de totstandkoming van een Culturele Kaart, waardoor zicht op en inzicht in het culturele veld wordt verkregen.

Informeren en inspireren van de pabo

Pit Cultuurwijzer:

- Gaat na hoe docenten van de pabo kunnen worden geïnspireerd om structureel aandacht te besteden aan cultuureducatie.
- Brengt de rol van de pabo in ter bespreking in het PCL (Platform Cultuureducatie Limburg) om mee te denken over kansen om cultuureducatie een meer prominente plek te kunnen geven in het opleidingsprogramma.

Informeren en inspireren van culturele partners

Pit Cultuurwijzer:

- Gaat de een-op-een dialoog met de culturele partners intensiveren.
- Gaat meer communiceren met de culturele partners over haar eigen rol in CmK. Wat kunnen en mogen culturele partners wel en niet verwachten van Pit Cultuurwijzer?
- Gaat meer communiceren met de culturele partners over de stand van zaken van DCL op de scholen: wat doen scholen en hoe ontwikkelen zij zich op het terrein van cultuureducatie. Bijvoorbeeld met behulp van de in kaart gebrachte ambities van scholen. En ook met het laten zien van goede voorbeelden.
- Stemt de bedoelingen van DCL af met de culturele partners, waarbij de omslag van aanbodgericht werken naar dialooggericht werken en belangrijke kern is.

- Wil tegemoetkomen aan de uitgesproken behoefte van de culturele partners om van elkaar te weten wat men doet.
- Biedt de culturele partners aan een vergelijkbaar visietraject als bij de scholen ook bij hen uit te voeren.
- Gaat 'Grondstof' opnieuw aanbieden: nu meer specifiek gericht op parktijk mensen / uitvoerders.

Coachen, begeleiden, ondersteunen van en meedenken met de scholen

Pit Cultuurwijzer:

- Gaat bezien hoe de netwerkbijeenkomsten beter en aantrekkelijker kunnen worden gemaakt. De in de monitoring gegeven tips en suggesties zullen hierbij worden meegenomen.
- Zal voor de participanten helder(der) maken welke bijeenkomsten voor welk doel worden georganiseerd (bijvoorbeeld: netwerken, brainstormsessies, workshops, enzovoort).
- Om de betrokkenheid van de teams te vergroten worden in de toekomst per school meer personen (dan tot nu toe het geval was) uitgenodigd voor de ambitiegesprekken.
- Brengt in kaart wat de ICC-cursus oplevert voor de school, als de ICC-er hieraan deelneemt. Deze effecten worden zichtbaar gemaakt voor andere scholen en voor de schoolbesturen.
- Zal in de tijd totdat de Culturele Kaart is gerealiseerd (dit is een proces dat langere tijd in beslag zal nemen) nagaan hoe alvast zo goed mogelijk in deze behoefte kan worden voorzien. Bijvoorbeeld door met elke school vanuit hun ambities samen te zoeken naar de partners die de bestpassende activiteiten kunnen uitvoeren.
- Denkt na over het adequaat ophalen van de scholingsbehoeften van DCL-scholen en hoe zij daarin de scholen kan ondersteunen. Ook hier worden de culturele partners uit Parkstad bij betrokken.

Coachen, begeleiden, ondersteunen van en meedenken met de culturele partners

Pit Cultuurwijzer:

- Stelt een vierde intermediair aan, die zich specifiek zal richten op de Parkstadbrede samenwerking.
- Gaat culturele partners betrekken bij inspiratiesessies.
- Wil culturele partners ondersteunen in dialoog gericht werken met de scholen en samen met hen nagaan hoe hun bestaand aanbod, zonder al te veel tijdsinvestering, passend kan worden gemaakt voor de DCL-scholen. Hierbij wordt aangesloten bij de CmK-doelen (doorgaande lijn, samenwerking onderwijs

met het culturele veld en deskundigheidsbevordering van leerkrachten). Op dit punt werkt Pit Cultuurwijzer al met het zogenaamde 'groeipakket'.

- Wil met de culturele partners inzichtelijk maken wat scholen van hen kunnen en mogen verwachten als culturele partner (en wat niet).
- Wil culturele partners laten zien dat afstemming van hun aanbod op DCL niet voor elke school maatwerk vereist, maar dat het expliciteren van hun aanbod (in termen van bijvoorbeeld competenties) vaak al volstaat om scholen een gerichte keuze te kunnen laten maken voor hun aanbod.
- Wil faciliteren dat culturele partners samen scholing voor leerkrachten ontwikkelen.
- Wil faciliteren dat culturele partners elkaar weten te vinden en, daar waar van toepassing, samen overleggen, sparren en samenwerken.

Verder hecht Pit Cultuurwijzer belang aan:

- Het snel en duidelijk communiceren over de voortgang van De Cultuur Loper. Als er sprake is van een nieuwe planperiode zal snel worden gecommuniceerd met alle betrokkenen over hoe die verlenging eruit zal zien en wat dit betekent voor het traject.
- Het zichzelf uiteindelijk overbodig maken. Uiteindelijk moeten scholen, schoolbesturen, opleidingen en het culturele veld zelf in staat zijn om adequaat vorm te geven aan cultuureducatie op de scholen vanuit (een) geformuleerde (en voortdurend geëvalueerde) visie en ambities. Pit Cultuurwijzer denkt na over haar eigen positie en rollen in het ondersteunen van scholen om het uiteindelijk zelf te doen.
- Het voortdurend in beeld brengen van DCL-schooltrajecten.
- Het nadenken over de verdere invulling van haar website: wat willen we bereiken met DCL en hoe kan de website daarbij helpen?
- Het nader bezien van de positionering van Pit Cultuurwijzer in relatie tot SCHUNCK.
- De uitvoering van drie soorten bijeenkomsten: één voor scholen onderling, één voor culturele partners onderling en één voor scholen samen met culturele partners.
- Het zorgvuldig meenemen van de tips en adviezen die in deze monitoring zijn gegeven over de samenwerking tussen scholen en culturele partners.
- Het serieus tegemoetkomen aan de ambivalentie van culturele partners met betrekking tot de 'één-loketfunctie', die enerzijds door hen wordt gewenst, maar anderzijds hun eigen autonomie in de contacten met de scholen niet in gevaar mag

brengen.

- Het verder verstevigen van de coachende rol van de intermediairs.
- Het realiseren van een sterkere crossover tussen de intermediairs van de scholen en de intermediair van het culturele veld.

Op dit moment is het betrekken van ouders bij De Cultuur Loper geen aandachtspunt voor Pit Cultuurwijzer.

Tot slot

Door de monitoringsuitkomsten heen kan de ingezette verandering worden 'geproefd', met alle groeipijnen die erbij horen. De goede weg is ingeslagen. Het is nu zaak om op deze weg door te gaan om het uiteindelijke doel te bereiken. De omslag die daarvoor zowel bij scholen als culturele partners en andere betrokkenen moet worden gemaakt is een tijdrovend proces, dat niet in vier jaar kan worden afgerond.

PIT CULTUURWIJZER

p/a SCHUNCK Bongerd 18
6411 JM Heerlen
045 577 2200

COLOFON

Heerlen, mei 2019
Pit Cultuurwijzer

Vormgeving: Mockus

Tekst: Ria Timmermans

Contact: info@pitcultuurwijzer.nl

Het onderzoek is uitgevoerd door O+A onderzoek-advies

Powered by:
SCHUNCK

provincie limburg

De
Cultuur
Loper

Gemeente Heerlen

FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE

